

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATAJA

Nr. 15. I aastakäik

15. septembril 1926

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:		Toimetus:	Kuulutuste hinnad:
Aastas	Emk. 250.—	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45	1/1 lhk. . Emk. 4000.—
Poolaastas	„ 150.—	Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35	1/2 „ . „ 2200.—
Välismaale	„ 500.—	Toimetaja kõnetunnid: igal esmaspäeval,	1/4 „ . „ 1200.—
Poolaastas	„ 300.—	kesknädalal ja reedel kella 2—3 p. l.	Kaanekülgedel—kokkuleppel

SISU: Juriidiliste isikute maksustamise seaduse eelkava. Ameerika turutingimused meie kodukäsitööl. XXII Tallinna põllunajanduse näitus. Ed. Taska iluköite-, naha- ja kuldametööd. Meie näitustest ja messidest tulevikus. Danzigi sadama tegevus 1919.—1925. a. Omavalitsused ja laevade erimaksud. Balti tolliunioon. Ülevaade automobillide valmistusest ja väljaveost 1925. a. maailmaturul. Missuguseid päritolutunnistusi nõutakse Eestis. Juur- ja keeduvilja väljaveo võimalusi Rootsi ja Soome. Ratsionaalsus äriettevõtete juhtimisel. Eesti nahaturg. Hobusekasvatamisest Eestis. Teiste riikide majanduslik elu-olu. Teated kodu- ja välismaalt. Kaubapalkumisi välismaalt Uusi Briti sisseveomäärusi baconi ja singli kohta. Bibliograafia. Turgude ülevaade. Turuhinnad. Börsikursid.

Juriidiliste isikute maksustamise seaduse eelkava.

M. Pung,

K.-t.-koja sündik.

Õtsekoheste maksude peavalitsuse ülesandel on töötatud välja juriidiliste isikute maksustamise seaduse eelkava, mis on antud K.-t.-kojalegi arvamise avaldamiseks. Asja tähtsuse pärast on tutvumine selle eelkavaga tarviline.

Eelkava par. 1 järele kuuluvad maksu alla Eesti ja välismaalised asutused, seltsid, ühingud, liidud, seltskondlikud organisatsioonid ja asjade koondused, millelele on antud tsiviilseadustes juriidilise isiku õigused.

Siin tekib kõigepealt küsimus, kes on need ühingud, millelele maksvates tsiviilseadustes juriidilise isiku õigused on antud. See küsimus tuleks lahendada Balti eraseaduse järele, § 713, kuid selle paragraafi määruse alla käivad vaevalt ärilised ühingud, kuna aga ometi just need ühingud peaaegaliselt kuuluvad maksustamise alla. Üheski seaduses ei ole aga öeldud, missugused need õigused on, mis teevad teatava ärilise ühingu juriidiliseks isikuks. Ühingute põhikirjades on küll harilikult öeldud, et ühingul on õigus omandada varandusi ja koh-

tutes oma nimel asju ajada, kuid seaduses ei ole määrust, et just need õigused ühingule juriidilise isiku iseloomu annavad. Teisest küljest on aga võimalik, et teatav ühing on juriidiline isik, vaatamata sellele, kas tal on õigus varandusi omandada ja kohut käia või mitte. Eelkava määruse järele jääb lahtiseks ka see küsimus täisühisuste või kaubamajade kohta. Vene senati praktika järele (Sen. sel. 1907. a. nr. 61, 1908. a. nr. 49 j. t.) loeti täisühisused ka juriidiliste isikute hulka, ehk neid küll üheski seaduses otsekohe juriidilisteks isikuteks ei nimetatud, kuid eelkava järele ei ole selge, kas täisühisused tulevase seaduse alla käivad või mitte.

Olgu veel tähendatud, et tsiviilseadustiku eelkavas (üldosa, § 48) on juriidilised isikud loetud üles täielisemalt ja on nende ühtlaseks tundemärgiks arvatud see asjaolu, et neil kas seaduse või põhikirja järele võib olla iseseisvalt varanduslikke õigusi ja kohuseid. Kas selle eelkava definitsioon lõpulikult aga maksma jääb, on muidugi alles teadmata.

Maksustamise seaduse eelkava arwab juriidiliste isikute hulka ka asjade koondused, see on pärandused. Seega võtab eelkava omaks vananenud vaete päranduse kui juriidilise isiku peale, kuna uuema aja tsiviilkoodeksid sellest vaatest täieliselt on loobunud. Ka meie era-seaduse süsteemis ei oleks tarviline seda mõistet alal hoida, sest pärandusel puuduvad sisuliselt juriidilise isiku tundemärgid. Seepärast oleks tungivalt tarvis, et eelkava § 1 uuesti redigeeritaks ja maksualused ühingud ja varanduse masid selgemini ja täpsemalt ära tähendataks.

Eelkava järele ei käi maksu alla muu seas Eesti Põhri ja riigi kogukondlikkude omavalitsuste kulul ülalpeetavad asutused (§ 3). Niiuguses üldises vormis väljendatud määrus ei käi kokku vaba võistluse põhimõttega ning peaks niisugused riiklikud ja kogukondlikud ettevõtted, millede tegevus ei kannu monopoli iseloomu, seadama teiste sarnaste eraettevõtetega maksustamise asjus ühtlasesse seisukorda. Seeläbi oleks võimalik jõuda selgusele, kui võõrra riiklikud ja kogukondlikud ettevõtted majanduslikus mõttes on elujõulised või kui võõrra püsivad nad ainult kunstlike abinõude ja toetuste varal. Erandiks võiksid olla ainult need ettevõtted, millel üldkasuline otstarve, nagu vee, gaasi ja elektrijõu muretsemine.

Erilise tähtsusega on küsimus, missuguse maksu alla kavatakse panna juriidilised isikud. Maksu määrad aga ei ole eelkavas veel kindlaks tehtud ja nad tulevad alles edaspidisele otsustamisele. Eelkavas on töötatud välja ainult makude kava, nii et meil praegu on võimalik märkida ainult tulevaid maksustamise-poliitika sihte.

Võrdluseks olgu toodud, missuguseid riiklike makse juriidilised isikud praeguste seaduste järele maksavad. Need makud on järgmised:

- 1) põhiarimaks äritunnistuste võtmise näol (ärim. sead. § 449);
- 2) kasu-protsendimaks, progressiivne, iseäralise tabeli järele (seals. § 516 ja lisa);
- 3) kapitalimaks, proportsionaalne (seals. § 510);
- 4) tulumaks, progressiivne, iseäralise tabeli järele (tulum. sead. § 1).

Kavatakse maksustamise süsteemi järele oleksid aga juriidiliste isikute riiklikud makud järgmised:

- 1) Kapitalimaks, arvatavasti proportsionaalne (eelk. § 33 ja 35);
- 2) tulumaks, mis võetakse „neljal määral maksustatavast tulust“ (seals. § 33 ja 39);

3) lisatulumaks, mis tehakse kindlaks iseäralises tabelis, seega arvatavasti progressiivne (seals. § 40). Seda maksu maksaksid juriidilised isikud, kes on tegevad „majandus-tööstuslikult ja tööstuslikult, sihiga, saada kasu endale või nende koosseisusse kuuluvatele isikutele“, kuid ainult korral, kui maksustatav tulu tõuseks üle 3% põhikapitalist, ühitegelised asutused ja liidud aga siis, kui nende tulu tõuseb üle 5% nende tegevuskapitalist ja mõlemal korral ainult selle tuluosast pealt, mis tõuseb üle tähendatud protsendinormi.

Mis puutub kapitalimaksusse, siis arvatakse see tulumaksu sisse, kui viimase summa tõuseb üle maksitud kapitalimaksu määra (seals. § 36).

Nagu sellest näha, saab juriidiliste isikute maksustamise süsteem lihtsam ja õiglasem kui seda on praegune, muidugi oletusel, kui töötatakse välja maksunormid meie olude kohaselt, nii et nad meie ettevõtetele ruineriivaks ei saaks. Muidugi oleks soovitatav, et kavatakse maksustamise süsteem tehtaks veel lihtsamaks, kui seda eelkava ette näeb, sest iga maksustamise-viis peaks olema selge ja lihtne (v. H. L. Lutz, Public finance, 1925, lhk. 264). Mitmekesised makud, mis võetakse ühtlaseks otstarbeks, segavad ettevõtja ülevaadet tema äri seisukorrast ja takistavad kindla kalkultatsiooni tegemist.

Asjaajamise otstarbel juriidiliste isikute maksustamise alal kavatakse kutsuda ellu juriidiliste isikute maksustamise komitee (eelk. § 42), mille koosseis aga veel kindlaks tegemata. On tungivalt tarviline, et sellest komiteest ka K.t.-koja esitajad tähtsusega osavõtma kutsutaks.

Eelkavas on väga peenelt ja üksikasjaliselt töötatud välja määrused, millede põhjal maksualuse ettevõtte tulu kindlaks tehakse ja mis maksuasutuste õigused ja kohused maksustatava tulu selgitamisel ära tähendavad. Selleks otstarbeks võib maksustamise-komitee esimees või tema abi vaadata läbi ettevõtte raamatuid ja dokumente, selle juure tarbekorral asjatundjaid kutsudes (eelk. § 65). Et aga asjatundjate arvamisest arvatavasti õieti sageli tuleb nõutada ja nende otsustamisel mõõduandev tähtsus on, siis oleks küll soovitatav seaduses ligemalt ära tähendada, missugused isikud niisuguseks asjatundjaks olla võivad. Ses mõttes oleks tarviline määrus, et asjatundjaks võivad olla ainult niisugused isikud, kes K.t.-koja poolt selleks kohaseks tunnistatud.

Kui maksualuse vastulause põhjal tema asi komitees tuleb läbivaatamisele, on tal õigus seal anda suusõnalisi seletusi ja paluda asjatundjate ettekutsumist (eelk. § 78). Oleks aga soovitatav,

et kaebajale an laks õigus tunnistajaid ki lasta ette kutsuda, seda enam, et eelkava järele ei ole maksuasutused ettevõtte tulu väljaarvamise juures kohustatudki tunnistajaid üle kuumalama (eelk. § 64). Küll on öeldud eelkavas (§ 69), et kui ettevõtte aruande, raamatute ja dokumentide järgi ei ole võimalik teha selgeks maksustatavat tulu, siis komiteel õigus on tulu määrata „faktiliste andmete põhjal“, kuid mil teel komitee neid faktilisi andmeid kogub, kas tunnistajate ülkuulamise läbi või kõrvaliste teadejate korjamise teel, sellest vaikib eelkava. Siin oleks tarvis, et maksualuse huvid seaduse järele leiaksid kindlamat kaitset.

Trahvid maksustamise-seaduse määruste rikkimise eest on arvatud õieti karmid. Kõigepealt tahetakse kanda hoolt selle eest, et maksualune oma maksu õiendaks õigeaks ajaks ja selleks on arvatud määrata, et tähtjaks maksmata jäänud tulumaksu-summa pealt võetakse viivitusraha 1% iga 15 päeva eest (§ 102), kapitalimaksu pealt aga 2% iga 15 päeva eest (§ 101). Meie kiratsevatel ettevõtetel on see trahviprotsent küll väga raske kanda ning selle alandamine oleks väga soovitatav.

Väga üksikajaliselt on eelkavas töötatud välja trahvide süsteem, millede alla maksustatav isik langeb sel korral, kui ta ei aita maksuasutusel oma tulu selgitada või seda koguni püüab varjata. Seejuures on need trahvid arvatud väga rasked ja nende määrused avavad võimaluse maksuasutusele vähese viivituse või mõne vormi täitmata jätmise eest määrata niisugune trahv, mis ettevõtte olemasolemise võib teha küsitavaks. Eelkava järele on trahvid:

1) kui juriidiline isik tähtjaks tulu-teadannet või nõutud dokumente ei esita või jälle puudulikult esitab — kuni 25% kapitalimaksu ja tulumaksu kogusummast (§ 106);

2) kui isik täiendavaid teateid, raamatuid ja dokumente või seletusi komitee nõudmise peale

ei esita — kuni 5000 marka iga viivitatud päeva eest (§107);

3) kui ettevõtet, tema raamatuid või dokumente ei lasta järele vaadata — 5000 kuni 50.000 marka (§ 108);

4) kui antakse meelega valeteateid või esitatakse kirjalikke valesetusi — kuni 300.000 marka, kuna vähem makstud või vähem maksa võidav maksuosa nõutakse sisse kümne korrasena (§ 109);

5) suusõnaliste seletuste andmiseks komiteele mitte ilmumise eest — kuni 10.000 marka (§ 110);

6) kui juriidiline isik oma põhikirja komiteele tähtjal esitanud ei ole — 1000 kuni 50.000 marka (§ 111);

7) kui raamatud ei ole peetud ettekirjuatud vormide järele või kui bilansid ja aruanded ei ole seatud kokku vorminõuete kohaselt — esimesel aastal kuni 10.000 m., teisel kuni 50.000 m. ning järgnevatel aastatel kuni 100.000 m. (§ 112).

8) ettevõtte teenistuses seisvad isikud, kui nad ettevõtte kohta nõutavaid selgitusi ei anna — 500 kuni 10.000 m. (§ 113);

9) ettevõtte teenistuses seisvad isikud, kes on süüdlased meelega mitteõige te raamatute, aruannete või dokumentide kokkuseadmises ja pidamises, tulu varjamise s'higa, langevad karistusele vangistusega kuni 6 kuud ja rahatrahvile kuni 100.000 m. (§ 114).

Nagu neist määrusist näha, varitseb maksualust iga tema vääratuse või väiksema hooletuse eest vali trahv, mida ainult maksuasutuse heatahtlikkus võib hoüda mõõdukates piirides. On tõsi, et lohakust maksustamise asjas ei tohi edendada, kuid teisest küljest ei tohi ka iga süüdlast anda maksuasutuse heakarvamise shvriks.

Käesoleva eelkava saatust, tema tähtsuse pärast, jälgime edespidi.

Ameerika turutingimused meie kodukäsitöele.

Eesti kodukäsitöö ei ole seni jäänud püsima mõne teatud eriartikli juure: on tehtud katseid mitmel alal, selle juures seades üldpüüdeks arendada välja ja võtta tarvitusele võimalikult laialt rahvusliku kirja, mis ka mõnel juhusel on õnnestunud hästi. Sellega on tehtud palju Eesti kodu kaunistamiseks ja jääb teha tuleviku jaoks veel rohkem.

Kas ja missuguses ulatuses on võimalus leida aga Eesti naistekäsitöele praegu välisurgu? Missuguste abinõudega võiks suurendada välisuru võimalusi? Katsun vastata neile küsimusile, minnes välja Ameerika turu seisukohast.

New-Yorgis leiame teatud arvu ärisid, kus müüakse puhasrahvuslikku stiili käsitöid. Püsiva turu on võitnud enesele jaapani ja persia tööd;

on ka üksikuid kauplusi tshehoslovakkia, ungari, ukraina ja vene töödega — naistekäsitöö ja keeraamika saadustega. Kui pidada mitmesuguseid hispaania, madeira, itaalia jne. pitse juba rahvusvahelisteks, samuti ka iiri ja hollandi linaseriide töid, siis oleks sellega vist öeldud kõik. Poola, leedu, läti ja eesti tööd puuduvad seni täielikelt. Soome omi on leida Brooklynis kõrvalisel kohal ühes pudukaupluses, kuid pea terve kogu on ainult paar rahvusliku kirjaga laudlina; muud asjad on küll Soomest tulnud, on aga täiesti harilik turukaup, mida siin valmistatakse odavamalt. Rootsi ja norra tööde turulesaatmisega on siin katsunud õne keegi daam, kuid mitterahuldavate tagajärgedega. Kas selle põhjuseks oli äri kõrvaline koht või midagi muud, oli võimatu välja selgitada, sest proua oli sulenud äri ja sõitnud Euroopasse. Kuuldavasti kavatsevat ta avada New-Yorgis kuski paremas kohas uue äri. Rumeenia töid tuuakse näitustele ja müüakse seal ja pärast neid harilikult toimepandavalt ringreisidel.

Nõnda siis võib öelda, et rahvuslikku stiili naistekäsitöö turg on arenenud siin võrdlemisi vähe. Suuremal hulgal läbimüüdavateks kaupadeks on ainult ülaltähendatud rahvusvahelisteks muutunud linaseriide- ja pitsitööd; teatud kindel turg on ka jaapani ja persia töödel nende omapärase tõttu.

Riide-, naistekäsitöö-, ilusajade- jne. kaupmehed tunnevad huvi niisuguste kaupade vastu, mis mingi omaduse poolest silmatorkavaks uudiseks. Püütakse ostjale pakkuda kirja, värvi ning stiili poolest midagi erakordset. Seejuures on need uudised aga ainult lühikesealised (näit. Tutankhameni kiri), ja tõrjutakse välja harilikult mõne teise poolt.

Eesti naistekäsitöö saadusi võiks jaotada kahte pealiiki: 1) stiili poolest silmapaistva rahvusliku laadiga (rahvariided, vööd, vaibad), 2) asjatundja silmis mõne üksikasja poolest rahvuslikku laadi, kuid vähikule harilikuks rahvusvaheliseks kaubaks (laudlinad, käterätid, ohvapidjad jne.). Kahjuks ei saa öelda, et üks kui ka teine liik oleks siin niivõrd üllatavaks uudiseks, et ta tõmbaks endale turu tähelepanu, ja seda nimelt järgnevatel põhjustel.

Kuigi, nagu eelpool tähendatud, Põhja-Euroopa rahvaste käsitöödel puuduvad erikauplused, on nende stiil niivõrd laialiselt tarvitusel, et seda juba rahvusvaheliseks võib pidada. Turg on otse ujutatud üle skandinaavia kirja kandvate sviitritega ja sukkadega: paistavad silma sama kirjaga naisterahva ülikuud, kindad ja meesterahva kaelasidemed (vähemal arvul); isegi on näha üksikuid meesterahva kirjusid ülikondi.

Kuna eesti kiri eraldub teiste põhjamaa rah-

vaste omast ainult üksikasjade poolest, üldeffekt aga on sama, siis ei paku eesti naiste käsitöö siinsele turule suurt üllatust ega saa olla oma praegustes raamidest algupäraseks hooaja-uudiseks. Eesti käsitöö omapärasust oskaksid hinnata ainult asjatundjad, kuid neid on võrdlemisi vähe.

Nõnda siis asub eesti naistekäsitöö siin mitte tühjale, vaid võib isegi öelda üleküllastatud turule. Kes teab, kui kaua kannatab välja siinne hellitatud publik juba igapäevaseks muutuvat Põhja-Euroopa kirja. Nende asjaolude kohaselt tuleb siin turuleidmisel puutuda kokku suurte raskustega, millega tuleb kui arvestada, nii naistekäsitöö järeldusigi teha.

Nagu tähendatud, puudub tööl ostjat kaasakiskuv ja üllatav uudus; niisugusel juhusel peab võitma ostjaid hinnaga, töö puhtusega, iluga jne. Toon mõne võrdluse, missugustes tingimustes meie saadusi siinsele turule tuleb asetada.

Naistekäsitöö-saadusi võib New-Yorgis leida mitme hinna ja mitmesuguse headusega. Broadway pakub enamasti laialdastele hulkadele määratud kui masina- nii näputöödki. Viies avenüü ja 57. tänav peavad silmas jõukamaid ringkondi — muidugi üldjoontes, kuna mõlema rajooni kaupluste hulgas on rohkesti erandeidki.

Vaatleme hindu ja võrdleme neid Eestist kaasavõetud tööde hindadega. Laiem publik ostab Broadway'lt sviitrid 3—5 dollariga, (kui vilaseid nii kunstsüidistki (viimased harilikult naistele); suuremais kaupluses leiad samahinnalisi ja paremaid 5—15 dollariga; kallimates rajoonides ulatub hind 15—20 dollarini, kuid sealsamas on, eriti nüüd suvel, Viiendal avenüül toredas kaupluses Jaegeri sviiter 5 dollarit (juure lisatud — 50% hinnaalandusega). Golfisukad on: odavamad 1—3 dollari, paremad 5 dollari ümber, kuid sageli leiata sviitri ja sukad üheskoos eelpool tähendatud sviitri hinna eest.

Eestist on mul kaasas sviiter (koetud jakk), hind Tallinnas 5.000 Emk., seega \$ 13.30; siia juure vähemalt 80% tolli- ja veokulusid, nii et sinne kaupmees selle asja vahest 21—22 dollariga kätte saaks; vaheltkasu juure arvatud tõuseks hind 30 dollarini, mida tuleb pidada liig kõrgeks.

Itaalia linased väikesed laudlinad 4—6 servietiga on: odavad 5 dollarit, keskmised 10—15 dollarit; suuremad 12 servietiga, võrdlemisi kenad, 30—40 dollarit. Peenest iiri linast valmistatud linade hind tõuseb ka 50—100 dollarini ja üle sellegi, kuid suvisel väljamüügil alandatakse hindu tublisti, nii et 50-dollarilisi laudlinu saab 30—35 dollari eest jne.

Eesti tööde hulgas on linik 6.000 Emk.

(\$ 16.—), teelaua garnituur 10.000 Emk. (\$ 26.60) ja suur laudlina 15.000 Emk. (\$ 40.—). Neile töödele tollimak-e 75% hinnast, saatekulud ja kaupmehe vahelkasu juure arvatud oleksid tähendatud asjade hinnad vastavalt umbes 50, 80 ja 120 dollarit, kui mitte rohkem, sest et kaupmehed niisuguste asjade pealt nõuavad määratu kõrget vahelkasu. See on aga jällegi liig kõrge hind.

Üks suuräri, kus müüakse võrdlemisi kõrgemhinnalisi kaupu, tunneks huvi naiste kinnaste vastu. Nende hind Eestis on aga 800 Emk. = \$ 2.15; ühes tolliga ja vahelkasuga tõuseks hind 5 dollarini, mille eest ei leiduks kuigi palju ostjaid. Sel äril oli läinud hooajal olnud Rootsisst samasuguseid kindaid. Oleks valmis asja üle pikemalt rääkima, kui hind oleks tunduvamalt odavam — nimetati näit. 75 centi (281 Emk.) paar.

Ei taha öelda, et see oleks viimane hind; lähemate tutvuste sobitamisel ja mitmesugustel ärilistel kombinatsioonidel oleks vissisti võimalik leida ka paremaid võimalusi. Eeltoodud arvud näitavad aga, missugustel tingimustel meie kodukäsitööl siin praegu tuleb otsida turgu. Üldse peab konstateerima, et turg meid siin ei oota, vaid isegi väga külmalt vastu võtab. Ühest küljest on ju see tööala oma terves ulatuses maitseasi ja raske on vaielda vastu, kui mõne äri „eriteadlane“ ütleb: „Oo, meie maksame ka palju kõrgemat hinda, kuid siis on töö juba hoopis teine!“ Teisest küljest võib meie töödel muidugi olla oma puudusigi, kuna neist teatud osa on valmistatud kahtlemata poolvilunud isikutelt.

Osa meie töödest, nagu rahvariided, siinset laiemat publikut ei huvita. Tshhehoslovakkia äris on küll rahvariideid müügil, kuid need on tublisti modernitud, slaavi kirjavärvilised ja siinsete nõuete kohaselt kergemast materjalist valmistatud. Meie riided selle vastu on värvi kevad, raskest materjalist ja mood siinsetele ostjatele võõras. Seepärast võivad nad leida tarvitajaid vahest ainult meie väiksearvulise eesti asunduse ja mõne ameerika kollektsoonääri poolt.

Mõnesugused väiksemad väljaõmblustööd läheksid odavahinnalise massiartikliina. Käidavaks kaubaks võiks pidada laudlinu ja lauagar-nituure, vaipu ja pleete, sviitereid (neist osa riidist — naistele), golfisukki, naiste kindaid. Seina- ja põrandavaipadel on siin suur turg, mis aga kõikide maade kaupadega üle ujutatud, ja on küsitav, kas meie stiil siin praegu läbi lööb.

Kõigil meie kaupadel on aga ühine pahe: nad on kallid. Ka mõnesugusel hinnaalandusel tundub, et siin on tegemist ainult kvaliteedi-, mitte kvantiteedikaubaga. Tahame aga naiste käsitööd teha rahvuslikuks tuluallikaks, siis oleks sellest vähe.

Kuidas kõrvaldada see puudus? Selleks peaks leidma teid. Võiks küll öelda, et meie Filipiini saartega ja Hiinaga töö odavuse poolest ei saa võistelda, kuid Rootsi, Iiri, Schoti, Tshhehoslovakkia ja Itaaliaga peaksime seda suutma. Turule saatmisel tuleb pidada meeles, et tolli ja kaupmehe vahelkasu mõjul hind tõuseb mitmekordseks ja turule pääsemine selle läbi muutub võimatuks.

Selle kõrval tuleks tõsta kauba headustki. Seda võimaldaks erinemine teatud aladeks, mis ühtlasi aitaks kaasa omahinna alandamisekski. Tungivalt tarvilik on ka, et meie naiste käsitöö arendajad turu tingimuste kõrval oskaksid arvestada turu tujukudega. Muidugi nõuab see loovat tööd ja isiklikke andeid, kuid palju aitab kaasa ka hea ettevalmistus ja vilumus. On kaks valikut — kas moekindel või moeartikkel. Viimasel juhusel peab aga alatasa looma uusi, ja nimelt niisuguseid, mis vähemalt ühe hooaja tähelepanu suudavad tõmmata enda peale.

Siinsel sügisel näitusel on juhus esitada meie naistekäsitööd laiematele ringkondadele ja tutvuda siinsete ostjate nõuetega. Kohalik eesti seltskond on näituse läbiviimiseks lubanud oma lahket kaasabi, nii et eesti osakond loodetavasti kui sisemiselt nii väliseltki küljelt asetatakse väärilisele kõrgusele.

XXII Tallinna põllumajanduse näitus.

10.—14. septembrini 1926.

10. septembril avati Tallinna Põllumeeste-seltsi poolt korraldatud 22. põllumajanduse näitus. Tallinna põllumajanduse näitused on alati laialistele hulkadele huvi pakkunud ja niihästi väljapanijaid kui ka vaatajaid rohkesti kokku meeli-

tanud, mitte küll seepärast, nagu suudaks Tallinna kui pealinna näitus pilti pakkuda kogu Eesti riigi põllumajanduse arenemisest ja seisukorrast, vaid palju rohkem seepärast, et Tallinn kui ärielu keskkohat juba iseenesest inimesi roh-

kesti kokku tõmbab ja ärimeestele kooda võimaluse annab oma kaupadega vaatajate ees esineda. Üldise põllumajanduse seisukorra pildistamiseks ei ole Tallinna näitus oma koha poolest kõige soodsam; aab ju Tallinn riigi serval, paepesl merekaldal; tema ümbruses on kehvad maad, mis iseäranis rikkalikude kogudega näitusel esineda ei suuda, aga kaugemalt maakondadest, näiteks Viljandi- ja Tartumaalt, on eriti loomadega tülikas Tallinna näitusele tulla. Kuid sellest hoolimata on Tallinna Eesti Põllumees-teselt näitused põllumajanduslike näituste hulgas kaugemat aega kõige suuremat tähelepanu väärtud ja üldriikliku tähtsuse omandanud.

1922. a. peale korraldatakse Tallinnas põllumajanduse näituse kõrval iga aasta kaubanduse ja tööstuse näitust, messi. See on arusaadav. Meie kaubandus ja tööstus on sedavõrd arenenud ja endale seevõrra eluõngust võitnud, et tema esinemisel põllumajanduse näitus kitsaks jääb. Nihesti põllumajanduse näitusel kui ka mesil on mõlemil oma erilaad ja iseloom. Üks esitab põllumajandust, teine kaubandust ja tööstust. Kuid ühist on neil mõlemil ka palju. Sest nihesti kui põllumajandus ei saa läbi tööstuse ja kaubanduse, nii on põllumajandus jälle Eesti kaubanduse ja tööstuse aluspinnaks. See peegeldub ka praegusest näitusest vastu. Hobuste ja tõukarja kõrval esinevad traktorid ja jõumasinad ja eeskujuliku seakarja kõrval — kunstivõitehas oma valmistustega.

Eesti on peaaegselt ikka põllumajandusline riik ja põllumajandus etendab siin kandvat osa. Seepärast on arusaadav, et kaupmees ja töötur põllumajanduse näituselt ei taha puududa. Ja nii näeme ka tänavusel näitusel kõiki tuttavaid suurärisid oma väljapanekutega: seal on a.-s. Rotermanni tehased, Eesti suurveski J. Puhk ja Pojad, a.-s. V. Schneider ja Ko., Han. Vinnal, A. C. Virkhaus, ETK ja palju teisi. Põlumees on ostujulisem kaubatarvitaja ja temale tuleb kaupu pakkuda.

Kuidas õnnetas käesolev põllumajanduse näitus? Vaatajate arvu poolest küll nähtavasti hästi, milleks ilusad ilmad omalt poolt palju kaasa aitasid. Äriliste väljapanekute poolest ei ole põhjust nursemiseks. Kuivõrd elavusega näitusel äri tehti, seda on nende ridade kirjutamise

silmapiigul veel raske kokku võtta, kuid arvata võeti ei olnud see kõige vaiksem. Kuid heal meelele oleks tahtnud küll laimat pilti vastlõppenud näituselt saada just meie põllumajanduse enese kohta.

Tõukarja osakonnas oli näituse nimekirja järele välja pandud 84 numbrit, mis igatahes mitte suur ei ole. Hobuste osakond esines 21 numbriga, kõik küll väga ilusad loomad, aga arvuliselt oli neid vähe. Sigade osakonnas leidisime vanu tuttavaid „perekonid“. Põlusaaduste väljapanekute kogu oli huvitav. Huvitavad olid ka maaparandustööde tulemused ja asunikude liidu poolt väljapanud maaparanduskavandid. Kartuliühisuste liit demonstreeris oma tabelitega kartuli ümbertöötuse tulemusi ja näitas, mida kartulist kõik valmistatakse. Rikkalik kogu noori õunapuid näituseplatsil andis tunnistust, et aiandus Eestis on edenemisel, ja viitist ei jäta noored asunikud viljapuuaeda oma uute talude ümber unustusse.

Nende ridade kirjutaja ülesanne ei ole äsja lõppenud näitust arvustada. Kui põllumajanduse näitust teda täielikult kiita ei saa, aga huvitav ja õpetlik oli ta teataval määral siiski. Ta andis tunnistuse, et põllumajandus on Eestis arenemisel, et Eesti põlumees oskab tööd teha. Kaubandus-tööstuslikud ringkonnad võivad selle üle ainult rõõmustada. Sest kui põlumees tugev ja o-tujuline, siis on ka kaupmehe ja töösturi väljavaated head, vastupidise olukorra juures ei ole aga kaupmel ja töösturil häid lootusi. Üks oleb meil teist.

Tallinna põlumeeste selts on hakanud näitusi harvemalt pidama. See on õnnelik mõte. Iga-aastased näitused muutuvad koormavaks ja — igavaks. Aasta jooksul tuleb vähe uut juure, mida laialisemale vaatajate kogule esitada. Põllumajanduse näitus on teatavas mõttes põllupidajate paraad. Kui paraad puudulik, siis on ta halb. Seepärast tuleks meie näituste ja messide korraldajatel sinna poole püüda, et näitusi ja messe harvemini, aga põhjalikumalt korraldada. Siis on need huvitavad ja õpetlikud. Siis vaatame ise neid heal meelel ja ei häbene neid ka võõrastele näidata, sest nad pakuvad pilti, kui-võrd meie majanduslik elu teatava aja jooksul on edenend ja arenend.

R. B.

Eduard Taska iluköite-, naha- ja kuldamistööd.

Äsja möödunud põllumajanduse ning tööstuse näitusel oli muuseas välja pandud ka terve kogu Ed. Taska raamatu-, iluköite-, papi-, kuldamise- ja nahatöid. See omapärane ja

kunstimaitsega valmistatud asjade kogu, eriti ridikülid,apid, rahataskud, albumid j. n. e., mis rahuldab ka kõige nõudlikumat maitset, väärib tõsist tähelepanu ja ei ole liigne siin-

kohal selle esimese ning ainsa sellesarnase tööstusala juures Ee-tis pisut peatuda.

Eduard Taska töökoda on asutatud 1923. a. sihiga ülemaltähendatud tööalal käsitööd arendada tehnikas, rahvuslikus omapärasuses ja kunstimaitses. Kuna meil sellesarnane tööstus ja selle jaoks ettevalmistatud töölisel varemalt täielikult puudusid, siis tuli alata tegevust õppetöökohana, kuhu võeti õpilasi 6-kl. alg- ja keskkoolidest. Esimesel aastal töötati ainult 7 õpilase ja 1 õpetajaga, kuna teisel aastal juba töökojas ruume suurendati ja 16 inimesega tööle asuti.

Käesoleval aastal oldi rohkesti tellimiste tagajärjel sunnitud töökoda veelgi suurendama ja inimeste üldarvu 23 peale tõstma.

Nii on see omapärane ettevõtte õppetöökogast välja arenenud töötuseks, mille produktioon, nagu kirjutavad meie välisesitajad, välismaadel tähelepanu ja lugupidamist on äratanud ning küllaldast turgu võib leida.

Töökoja ülesandeks on olnud mitte ainult harilikku turundust rahuldada, vaid selle juures leida ja luua uusi algupäraseid ning rahvusliku ilmega artikleid, arendades tehnilist küpsust ja mitmekülgset tööde kui ka materjali valmistamises. Kõik tööd Taska töökojas valmistatakse kodumaa toormaterjalist, nagu seda on nahk, riie ja paber, mis võetakse tarvitusele tema algkujul ja -värvis (valge paber, valge nahk). Värvimine, joonistused, nende viimine paberile ja nahale, nende pressimine ja asjade lõpulik väljatöötamine oma valmistatud kavandite järgi — see kõik sünnib oma töökojas, andes igale asjale oma individuaalse väljanägemise ja ilme.

Arvestades võidetud tähelepanu ja huviga

välismaades ning siseturul, oleks töökoda võinud oma tööstust arendada märksa suuremas ulatuses, kui sin takistajaks poleks kitsas majanduslik olukord ja rahapuudus. Nagu juba ülemal tähendatud, on sarnane tööstusala alles uus ja töökoda hiljuti asutatud, mispärast tuli leida turgu ja võita tellijate usaldus. Majanduslikkude raskuste peale vaatamata on töökoda oma tööde algupära ja tehnilise mitmekülguse tõttu saavutanud kindla seisukoha meie väiketööstuses ning võitnud kindla turu kodu- ja välismaades, mida tõendab järjest kasvav nõudmine töökojas valmistatud artiklite järgi kui ka tellimiste rohkus, mida aga töökoda tegevuskapitali vähesuse tõttu küllalt edukalt ei saa rahuldada. Töökojal oleks tungiv vajadus uute tarviliste masinate juuremuretmiseks, mis võimaldaks produktiooni suurendada, kuid selleks puudub raha. Tegevuskapital on sedavõrd piiratud, et tellimisi võidakse täita ainult kuu ja kahe pikuste tähtaegadega, mis aga töökoja tegevusele halvavalt mõjub. Samuti puudub võimalus laduse valmistada suuremat asjade valikut, nii et mõnest artiklist isegi proovid puuduvad.

Sarnases olukorras valmistada asju välisuru jaoks, kuigi nõudmine elav ja sellesarnasel produktioonil Inglise maal, Soomes, Poolas ja mujal menukas minek võiks olla, on koguni võimatu.

Arvestades tähtsusega, mis on ülemaltähendatud töökoja produktiooni edukal eksporteerimisel välismaadesse meie rahvamajanduse kohta, tuleb küll soovida, et siin peagi teid leitaks tarviliste summade saamiseks, et töökoja produtseerimisvõimet tõsta maksimaalseni. A.

Meie näitustest ja messidest tulevikus.

A.-s. „Näituse“ asjaajaja juhatuse liige ins. E. Masik avaldas tänavuse kaub.-tööstuse näituse ja näitusmesside korraldamise kohta tulevikus järgmisi andmeid ja kavatsusi:

„Tänavune näitusmess, mis alles neli kuud enne avamist pidi tagasi viidama ennem kavatsatud elavamast kaubitsemise ajast — augustikuu teisest poolest — kaubanduslikult leige aja — juunikuu — peale, ei suutnud muudugi seda anda, mis oleks loota võinud augustikuuks.“

Väljapanekute kogu poolest oli näitusmess

võrdlemisi nõrgem kui läinud aastal, sest kogu väljapanekute arv ulatus 763, kuna läinud aastal oli 943. Kui aga arvesse võtta läinud aasta või väljapanekuid, mille arv tõusis 300, kuna tänavu oli võistluse iseloomu silmas pidades 120 võrra vähem, siis näeme, et muude väljapanekute koguarv mitte vähem ei olnud kui läinud aastal. — Eriti paistis silma laialdane kodukäsitöö osakond oma 76 väljapanekuga. Eksportkaubad börsisaalis tõmbasid tähelepanu mitte ükski meil, vaid ka väljaspool.

Vaantamata liihikese ettevalmistuse ja eba-kohase aja peale jäi väljapanekutest üldmulje, et näitusmess huvi pakub.

Näitus-messil käijate arvu peale mõjus eba-kohane aeg õige tunduvalt — vähendades seda võrreldes läinud aastaga ja tuues sama arvu vaatatajaid kui näitasid endised juunis peetud näitus-messid.

Ka äritegevuse peale avaldas aeg oma mõju, kuna see oli üldiselt nõrgem kui läinud aastal.

Siiski võib täiesti kindlasti öelda, et üld-huvi näitusmessi vastu oli võrdlemisi hoogus.

Tuleval aastal, arvesse võttes, et lepingu järele linnavalitsuse ja Tallinna põllumeeste seltsi vahel platsi ja aja valik näitus-messi käes, peetakse VI. Eesti näitusmess sügisel, umbes augustikuu teisel poolel, s. o. talvise hooaja alguses ning hoogsamal ostuajal.

Näitus-mess on kavatsatud umbes sama iseloomuga kui senised, kuid tahetakse erilist tähelepanu pöörda ärilisele küljele. Eriti tahetakse sel näitus-messil ja sel ajal teha kihutustööd Eestis valmistatud kaupadele ja nende tarvitamisele. Ka kodukäsitöö ning meie tähtsamate ja arenemiseastmes olevate eksportkaupade peale tahetakse pöörda eritähelpanu. On ette nähtud eriraamatu väljaandmine kodumaa kaupade valmistajate kohta, mis oleks täienduseks tänava väljaantud eksport-registritele.

Peale VI näitusmessi ettevalmistamist on üles võetud mõte ühenduses vabariigi 10 aasta juubeliga korraldada vastav eri-juubelinäitus 1928. aastal, kus oleks koondatult esitatud meie majandusliku kui ka riikliku, ühiskondliku ja kultuurilise tegevuse saavutused. Näitus-messi korraldajad organisatsioon tahab sarnase juubelinäituse korraldamise-t, kui see mõle üldist heakskiitmist leiab, ühes teiste vastavate asutuste ja organisatsioonidega aktiivselt osa võtta. Juba ongi mõned sammud astutud kohase platsi leidmise asjus, kusjuures huvi asja vastu on tunnud ka teised ringkonnad. Küsimus tuleks

aga juba ligemal ajal ühiselt otsustada, sest aega ettevalmistamiseks on koguni vähe jäänud.

On kavatsus ligemal ajal selleks vastavaid samme astuda.

Peale kodumaa on ette nähtud eesoleval aastal Eesti kaupade tutvustamiseks ja riigile propaganda tegemiseks korraldada ühisväljapanekut mõnel tähtsal välismaa rahvusvahelisel näitusel või messil, milleks riigi eelarves on ette nähtud vastav toetussumma, sest sarnased esinemised ei või sündida ainult väljapanijate kulul. See esinemine võiks sündida aasta esimesel poolel, kuna pärastpoole oma näitus-mess ja vahest ka nimetatud juubelinäitus meie organisatsiooni aja ära võtab. Missugusel välismaa näitusel tahetakse esineda, selgub ligemal ajal meie esitajate kui ka kodumaa asutuste ja organisatsioonide kaudu.

Ei saa lõpuks jätta nimetamata, et viimasel ajal on mitmel pool häält kuuldavale tulnud näituste ja messide väsitavusest.

See on tõesti mõõduandev väga paljude maade kohta, sest et viimasel ajal nendega tõesti liialduseni on mindud. Siiski võib meie oludes ning arenemisejärgus kindlasti öelda, et vähemalt esialgselt aastast üks hästi organiseeritud ning hoogsalt läbi viidud näitus-mess meie sisemaa kaubanduse ja eriti produtseerimise elustamiseks on tarvilik, samuti kui meie rahvusvahelise ja transiitkaubanduse propageerimiseks.

Selle tõttu näeme, et ka teised noored riigid, kus majanduslikule arenemisele ja sidemete loomisele suurt rõhku pannakse, rahvusvahelisi ülemaalisi näitus-messe korraldavad, mida vastavad linnad ja ka valitsused toetavad. Tshehhoslovakkias näiteks on Praagas ja Reichenbergis, Poolas — Posenis ja Lembergis, Ida-Preisimaal — Königsbergis (isegi 2 korda aastas), Danzigi vabariigis — Danzigis, Lätis — Riias — igaaastased näitusmessid, mis kahtlemata kaasa aitavad vastavate riikide ja linnade kaubanduse ja majanduse arendamiseks.

Danzigi sadama tegevus 1919.—1925.

„Arenemine või tagasimineki?“ selle pealkirja all avaldab „Baltische Presse“ väljaandja Alfred Siebeneicheni broshüüri, milles on vaatlusele võetud küsimus: kas on Danzigi sadam Poola valitsuse all oma tegevuse poolest arenenud või tagasi läinud.

Teatavasti on ühenduses Danzigi sadama Poola külge liitmisega välismaade majanduslik-

kudes ajakirjades ilmunud mõtteavaldusi selle kohta, et Danzigi sadam Poola valitsuse all ja Poola majandusliku elu mõjukonnas ei suutvat püsida arenemisvõimelisena, nagu ta seda olnud Saksa valitsuse all.

Erapooletult analüüeerides andmeid Danzigi sadama tegevuse kohta 1919.—1925. a. eest ja võrreldes neid 1912. a. andmetega, mil Danzigi

sadama tegevus oli eriti elav, jõuab broshüüri autor otsusele, et kõik ennustused Danzigi sadama tegevuse tagasimineku kohta Poola valitsuse all põhjendamatuks on osutunud, vaid otse vastupidi, Danzigi sadama tähtsus üleminekuga Poola majanduse mõjukonda on märksa laienenud ja tegevus tunduvalt suurenenud võrreldes kõige elavama eelsõja- — 1912. — aastaga Saksa valitsuse all.

Sadama tegevuse järjekindlat arenemist tõendavad küllalt kujukalt alljärgnevad arvud:

Tulnud:		
	Laevade arv.	Netto reg.-t.
1912	2922	960.653
1920	1951	987.740
1921	2632	1.568.276
1922	2712	1.423.129
1923	2913	1.731.747
1924	3312	1.635.010
1925	3986	1.869.979

Läinud:		
	Laevade arv.	Netto reg.-t.
1912	2974	993.152
1920	1935	979.860
1921	2623	1.608.720
1922	2697	1.428.820
1923	2873	1.710.433
1924	3330	1.648.023
1925	3958	1.864.182

Ühes sadama tegevuse suurenemisega on aga kasvanud ka Danzigi sadama tähtsus, sest Saksa valitsuse ajal oli sellel ainult kohaliku sadama iseloom, kuna Poola valitsuse alla üle minnes on Danzig omandanud ilmasadama tähtsuse.

Huvitav on võrrelda sadamas käinud laevade arvu ja mahutust üksikute riikide järgi 1925. ja 1912. a.

	1925.		1912.
	Laevade arv.	Mahutuse %	Mahutuse %
Inglismaa	6.80	15.77	8.48
Austria	0.02	0.01	—
Belgia	0.02	0.17	0,13
Brasiilia	0.02	0.01	—
Daani	11.50	16.54	6.09
Eesti	1.40	0.34	—
Soome	1.12	0.63	—
Prantsusmaa	1.19	3.28	0.29
Danzig	15.72	6.59	—
Hispaania	0.10	0.44	—
Hollandi	1.24	1.06	3.60
Jaapan	0.05	0.44	—

	1925.		1912.
	Laevade arv	Mahutuse %	Mahutuse %
Lõuna-Slaavia	0.02	0.03	—
Leedu	0.38	0.26	—
Läti	1.42	1.63	—
Saksamaa	41.61	32.98	53.40
Norra	3.61	5.78	13.84
Paanama	0.02	0.12	—
Poola	1.26	1.26	—
Vene	0.02	0.13	2.02
Am. Ühisriigid	0.33	2.37	0.09
Rootsi	12.35	9.70	11.26
Itaalia	0.10	0.45	—

Nagu eelseisvast tabelist näeme, on Danzigi sadamas käinud laevu tervest reast riikidest, arvesse võtmata uuesti tekkinud riike, kelle laevad enne sõda üldse Danzigis ei käinud. Nii näiteks on 1925. a. Danzigi sadamas käinud laevad Brasiilia, Hispaania, P.-Ameerika Ühisriikide, Itaalia jne. lipu all. Peale selle on paljude riikide kohta % laevade üldarvust tunduvalt kasvanud, nagu näiteks Inglismaa (8.48 pealt 15.77 peale), Daani (6.09 pealt 16.54 peale), Prantsusmaa (0.29 pealt 3.28 peale) jne. See kõik tõendab, et Danzig on Saksa kolmandajärgu sadamast välja arenenud maailmasadamaks..

Muu seas on ka Danzigi sadama tuleviku kohta sõna võttes tähendatud, et laevade arvu ja tonnashi kasvamine iseendast sadama tegevuse, eriti kaupade läbikäigu, kohta veel küllalt selget pilti ei paku, vaid et Danzigi sadam ei paku laevasõidule tarvilisi võimalusi laevade mahutuse täielikuks kasutamiseks. Kuid see nähtus avaldub käesoleval ajal ka paljudes teistes sadamates, kus enne maailmasõda valitses intensiivne tegevus.

Igatahes tuleb siinkohal rõhutada, et laeva ruumi ärakasutamise mõttes olud Danzigi sadamas sugugi halvemad ei ole kui näiteks Hamburgis, kus 1 netto-reg.-tonni peale langeb kaupa keskmiselt 0,6 tonni, Danzigis aga vastavalt 0.7295 tonni. Seda tõendab üksikasjalisemalt alljärgnev tabel:

	1 netto-reg.-tonni peale langes kaupu:			
	Danzigis.		Hamburgis.	
	Sissevedu.	Väljavedu.	Sissevedu.	Väljavedu.
1912	1.176	1.320	1.23	0.59
1924	0.541	0.993	0.83	0.41
1925	0.369	1.090	0.78	0.42

Nendest arvudest näeme, et Danzigis laeva ruumi ärakasutamise poolest tingimused laevasõidule soodsamad on kui Hamburgi sadamas,

Omavalitsused ja laevade erimaksud.

Ins. E. Masik.

Mitmel juhtumisel on omavalitsused püüdnud laevadelt võtta omavalitsuste heaks erimakse, põhjendades niisugust maksustamist omavalitsuste maksuseaduse § 38 (R. T. 1920. a., seadus nr. 83), kus on öeldud, et „paatidelt, venedelt jne.“ võib omavalitsuste heaks võtta maksu kuni 2% nende väärtusest.

Omavalitsused katsusid seda paragraafi nii seletada, et maksu võib määrata ka suurematele laevadele, mis ametlikult registreeritud mõne sadama alla.

Selle alusel nõudis Lääne- ja kuuldavasti ka Saaremaakond kõikidelt laevaomanikkudelt, kes elasid nendes maakondades, nende laevade pealt 1923.—1924. a. makse umb. 50—100 mk. reg.-tn. pealt.

Vaatamata üksikute laevaomanikkude protestile ja laevaomanikkude ühingu vastulausetele ja seletustele ei loobunud omavalitsused sellest maksust.

Asi läks seetõttu Läänemaakonna laevaomanikkude kaebusel kohtu, kus Tallinna-Haapsalu rahukogu administratiiv-osakond 19. detsembril 1923. a., samuti teisel juhtumisel 24. märtsil 1924. a. rahuldab laevaomanikkude kaebuse ja tunnistas seadusevastaseks maksunõudmise, põhjendades oma otsust järgmiselt:

„1) 19. jaanuari 1920. a. seaduse nr 83, § 38 mõtte järele võivad maakonnanõukogud maksu määrata ainult väikeste veesõidu abinõude pealt, nagu paadid, vened, purjevened jne., mille alaline asupaik väljaspool linna- ja alevipiire, aga mitte neist suuremate pealt, mis seaduse tekstis loetletud, sest argumentum a minore ad majus on lubamatu, mispärast kaebajate purjelavad tähendatud seaduse järele ei kuulu maksustamise alla ja kaevatud otsus kui seadusevastane tuleb tühistada.

2) Kaub. sead. § 123—150 j. t. määravad laevade alalise asupaiga ja nende faktiline väljaspool kodusadamaid viibimine ei muuda neid juhu-likke peatuskohti veel laevade alaliseks asupaigaks, vaid kodusadamaiks tuleb lugeda need, kus laev registreeritud.

3) Asjaolu, et Lääne maakonnanõukogu maksumäärad siseministeeriumi kinnituse leidnud, ei muuda maakonnanõukogu seadusevastast otsust seaduslikuks ega võta nende määruste peale õigust edasi kaevata huvitatud isikutelt.“

Selle otsusega ei jäänud Lääne maakonnavalitsus rahule, vaid kaebas edasi riigikohtusse.

Kuid ka riigikohtu administratiiv-osakond

oma toimetuses nr. 7311, 1. detsembril 1925. a., kinnitas rahukogu otsuse, tunnistades maakonnavalitsuse poolt maksunõudmise seadusevastaseks, mille juures kohtuotsuses muu hulgas järgmist öeldud:

„...Rahukogu on oma otsuses 19. detsembril 1923. a. seletanud õieti, et purjelavad 19. jaanuari 1920. a. seaduse nr. 83 (R. T. nr. 18/19 — 1920. a.) ei käi § 38 alla, sest nimetatud paragraafi mõtte järele võivad maakonnanõukogud määrata maksu ainult väikeste veesõiduabinõude pealt, nagu paadid, vened, purjevened jne., mille alaline asupaik on väljaspool linna- ja alevipiire. Asjatoimetusest nähti aga, et kõik need purjelavad, mille pealt maakonnanõukogu maksu on määranud, seisavad osalt Hiiu-Kärdla, osalt Haapsalu sadama nimekirjas. Seepärast tuleb kaubanduse seaduse § 123, 150 j. t. põhjal nimetatud laevade asupaigaks nimetada need sadamad, mille alla nad on registreeritud; käesoleval juhtumisel Hiiu-Kärdla alev ja Haapsalu linn. See asjaolu, et maksumäärad siseministeeriumi poolt kinnitatud, ei tee maakonnanõukogu seadusevastast otsust seaduslikuks, nagu seda rahukogu õieti seletanud.“

Otsus riigikohtu poolt on selge ja lõplik — maakondadel ei ole õigust panna laevade peale erimakse.

Peaks selge olema, et niisuguse selge riigikohtu otsuse järele küsimus peaks olema lõpetatud ning maakonnad sellest maksust loobuma. Kuid kes seda arvab, eksib. Keegi muu kui Lääne maakond nõuab jällegi 1926. a. eest laevadelt sama seaduse alusel erimaksu tervelt 50 mk. reg.-tn. pealt, põhjendades oma maksu määrustega, mis märtsis s. a. R. T. avaldatud:

Et aga riigikohus 1. detsembril 1925. a. selgesti seletas, et maakonnal pole õigust nõuda maksu laevadelt ja et siseministeeriumi maksumäärade kinnitus seadusevastast maksu ei õigusta, siis on siin tegemist emb-kumma, kas lihtsalt eksitusega ja riigikohtu seletuse mitteteadmiselega või eksitusega, saates maksunõudmised mitte üksi „paatidele, venedele ja nende sarnastele“, vaid ka ametlikult registreeritud laevadele.

Et samas asjas uut kohtuprotsessi ära hoida, oleks küll soovitatav, et maakonnavalitsus võtaks tagasi oma maksunõudmised, sest riigikohtu otsusega tuleks ikkagi rehkendada. Muidu tuleb ses küsimuses jällegi uus paberiputus ja asjatu politsei- ja kohtuasutuste koormamine kord juba otsustatud küsimusega.

Balti tolliunioon.

Eesti-Läti tolliunioon, olgugi, et omab ülima tähtsuse mõlemale maale, on ikka veel teostamata, ja läbirääkimised on juba pikemat aega surnud punktil. Välismaa ajakirjanduses leiab tolliuniooni küsimus elavat tähelepanu, ja siinkohal toome ühe vastilmunud artikli Viini majandusajakirjast „Der Weltmarkt“. Artikli autor on nähtavasti hästi informeeritud Balti oludest ja, olles erapooletu, ka itab objektiivselt uniooni küsimust; eriti tabav on artikli lõpposa, kus tähendatakse, et mida kauem viivitatakse tolliuniooni teostamisega, seda raskemaks muutub ta elluviimine.

Ilmasõja lõpp andis üksikutele Baltimaa osadele riikliku iseseisvuse. Sellega lahutati endine ühtlane majanduspiirkond kolme ossa, millest igaüks hakkas elama iseseisvat elu ja seejuures mitte niivõrd poliitiliselt, kui just peamiselt majanduslikult. See on üheks tüübiliseks jooneks kõigi vasttekinud väikeriikide juures, et nad püüavad kõigi abinõudega viia ellu täielise majandusliku iseseisvuse ja rippumatuse mõtte. Leedu, Eesti ja Läti ga on lugu samasugune, kuigi nad oma suuruse kui ka elanikkude arvu poolest õieti on kääbusriigid, kuna ju Eestis on 67.750 ruutklm. kohta umbes 1,1, Lätis 65.800 ruutklm. kohta — 1,5 ja Leedus 63.000 ruutklm. peale ligi 1,9 miljonit elanikku.

Selle peale vaatamata alustati järjekindla rahvusliku majanduspoliitika teostamist: kõigis kolmes riigis oli sihiks kord õitsenud kodumaa-tööstuse alalhoidmine (Eesti) või jälle ülesehitamine (Läti). Ei saadud aru, et nende maade tööstused, mis ehitati üles tsaarajal mõnekümne aasta jooksul, on elujõulised ainult suure Venemaa raamides ja ei kunagi mitte nüüdsetes, täitsa muutunud tingimustes. Tähtsam eeltingimus Balti tööstustele — Vene müügiturg — on riikliku lahtilöömise ja enamlise erilise majanduspoliitika tõttu teadmata ajani läinud kaotsi. Selle asemel uusi, Lääne- ja Lõuna-Euroopa, turge leida on õnnestunud ainult üksikutele kordadel. Teatud välja-vaateid selleks omab ainult Eesti, kuigi ka seal ülisuur kapitalipuudus, nagu Lätis ja Leeduski, mõjub halvavalt produtseerimisele ja surub tunduvalt alla võistlusvõime. Edasi on Balti riikide majanduslik baas nõrgestatud agrarreformide mõjul, mis viljatoodangut vähendasid ja tarviliseks tegid suurema teravilja sisseveo. Sellega on kõvenenud välismaast olenemine, asjaolu, mis on veelgi kaaluvam selle tõttu, et kapitalipuudus teeb väliskrediidi juuretõmbamise edasilükkama-

tult tarviliseks. On väljaspool kahtlust, et väliskrediiti antakse parema meelega suuremale, laiemal alusel seisvale majandusüksusele kui igale üksikule, majanduslikult tähtsusetule, poliitiliselt Nõukogude Vene poolt hädahoos olevale väikeriigile.

Kõik need momendid õigustavad püüeid lähedaste majandussidemete poole, ilma et selle all konnataks poliitiline iseseisvus. Tahetakse jälle kord-korralt ehitada üles poliitilistel põhjustel tükkideks kistud, endist majanduslikult ühtlast kompleksi. See on probleemiks, millel põhjaneb Balti tolliuniooni mõte.

1921. a. septembris Riias ärapeetud konverentsil tuldi otsusele, et „kõigepealt on võimalik ainult tollide ühtlustamine Läti ja Eesti vahel. See ühtlustamine oleks maksev nii sise- kui ka välissaaduste kohta. Tollitariifid tulevad kooskõlastada, kusjuures oleks aluseks kuldfrank. Määruste ja tariifide väljatöötamisel peavad olema mõduandvad lepinglaste ühised majandushuvid ja ei mitte iga üksiku riigi fiskaalsed huvid.“

Nende püüete kohaselt kirjutasiid alla mõlemad riigid Tallinnas 1. novembril 1922 kaubalepingule, mille pealkirjaks oli: „Eesti-Läti majandus- ja tolliuniooni eelleping“, mis näeb ette peale muu kaubanduslepingutes hariliku sisu, punkt 7. tihedama majandusliku koostöö.

Eestis ollakse seisukohal, et pole mingit alust rääkida tolliunioonist, kuna ju ära ei kaotata tollipiire mõlema riigi vahel. Sihiks on ainult mõlemapoolsete tollitariifide ühtlustamine ja selle teostamise järele vastastikkune tollivabadus mõlema maa saaduste suhtes. Välissaadustega aga, mis lähevad Eestist Läti või ümberpöörduvalt, toimitakse kui seesugustega ja tollitakse senisel viisil. Sarnase arusaamisega tuleb olla nõus, kuid ei tohi jätta silmapaari vahele, et tollide ühtlustamine on mõeldud eelastmeks tolliunioonile.

Iseenesest kahtlemata õige mõtte teostamine pörkas kokku pärastpoole suurte raskustega, mis on viivitanud kokkuleppe sõlmimist kuni tänaseni. Ei saa eitada, et Baltimaade keskkohal asuv Läti on huvitatud kava teostamisest kõige enam, Eesti aga juba vähemal määral ja Leedu kõige vähem. Suured vastolud kerkisid esile tollide ühtlustamise oodatavate tagajärgede analüüsimisel. Ühtlustamisel oleks Läti tööstusele halb mõju, sest Eesti oma, kui sõjast puutumatu, on tööväimsam ja ähvardaks tõsiselt nii mõndagi Läti tööstusharu. See on maksev eriti Eesti kõr-

gelt arenenud paberi- ja tekstiiltööstuste kohta. Teiste sõnadega, Eesti suur- ja kesktööstus tugevneks Läti suur- ja väiketööstuse arvel. Selle vastu seisab väljaspool kahtlust, et teiste tööstusharude (näit. puutööstus) suhtes on Läti soodsamas olukorras. Niivõisi oleks tollide ühtlustamise tagajärjeks Baltimaade vaheline tööjaotus tööstuse alal, mis võib tunduda eramajanduslikult eitsotsa küll tñti raskena, rahvamajanduslikult seisukohast aga oleks see ainuke-eks Balti tööstuskriisi lahenduseks. Mõlemad väikesed vabariigid, kel pealegi on vaja töötada ülesehitamise kallal ja pidada ülal kallist valitsemisaparati, ei võiks, üksikult võetuna, hoida alal rahvuslikke tööstusi pikapeale. Müügiturgude laiendamine on järelikult tungivalt ter- vilik.

Teiselt poolt näeb Eesti kaubandus enesele tollide ühtlustamise hädaohtu. Juba enne sõda surus Riia Tallinna kui kaubanduslinna lähesti tahaplaanile. Eesti pool kardetakse läie õigu- sega Läti ülevõimu kaubanduses ja Riia võistlust Tallinna tagamaal.

Edasi sünnitab raskusi tollisisetulekute vähenemine. Läti pool sooviti seepärast täielist tolliuniooni, kuna Eesti, pidades silmas hädaohtu Tallinna kaubandusele, oli nõus vaid tollide ühtlustamisega. Läti otsustas selles suhtes tulla vastu 1925. a. lõpul Eesti soovidele. Riiklikkude monopolide küsimus, tollide ühtlustamine nõuavad pealegi erilist arvestamissüsteemi sis- etunud tol-

lide kohta, mida viia ellu seda raskem, et mõlema maa raha ei ole veel konsolideeritud ühtlaselt.

Küll astus kokku peale majandus- ja tolli- uniooni kohta käiva (1. nov-ist 1922) cellepingu ratifitseerimist (mis alles 21. okt. 1924. sündis) Läti-Eesti segakomisjon, kelle tööd arenesid eitsotsa rahuldavalt; kuid seni ei ole õnnes- tanud kõrvaldada takistusi. Iseseisva Läti tollitariifi vastuvõtmisega sai tollide ühtlus- tamise kavatsus tugeva hoobi. Võib olla on Läti skeptikutele õigus, kui nad avaldavad arvamist, et „silmapilk majandustingimuste ühtlustamiseks ja sellega ka tolliuniooni elluviimiseks on lastud minna mööda lõpulikult. Balti riigid ei ole eitsotsa suutnud koonduda suurele ning võimsale majandusplatvormile“, — viga, mida pärastpoole tuleb teha heaks palju raskemates tingimustes, sest mida kauem viivitatakse otsustava sammu astumisega, seda rohkem arenevad Balti riikide majanduslikud erinevused, seda suuremaks lähe- vad vastolud, millest on vaja saada üle. Ja just see tõsiasi omab üldise tähtsuse: kui juba Balti riikide keskel, — kes on poliitiliselt sõpruses, ma- janduslikult seisavad ühesugusel arenemisastmel ja veel vast mõne aasta eest moodustasid ter- viku, — kui isegi seesugustes oludes majanduse ja tollide ühtlustamine põrkab kokku nii ägeda vastupanuga, kuidas saaks siis teo- tada prakti- lise seda isenesest tervitatavat mõtet Euroopas, kes poliitiliselt vaenus ja majandu- likult lõhes- tatud? Vaielus tollide ühtlustamise mõtte üle peaks pöörduma esijoones ju- t sellele probleemile.

Ülevaade automobiilide valmistusest ja väljaveost 1925. a. maailmaturul.

Huvitava ülevaate autode valmistamise ja ekspordi kohta annab Ühisriikide kaubandusmi- nisteeriumi ajakiri „Commerce Reports“. Seal näidatakse omamaa autovabrikantidele, missu- gustes maades nad võistluses välja surutud ja missugustes maades nad on suutnud oma seisu- kohti alal hoida.

Edasi jälgitakse autode valmistamist ja väljavedu kuues kõige tähtsamas autovalmistus- maas: Ühisriikides, Kaanadas, Prantsusmaal, Itaalias, Inglismaal ja Saksamaal.

Nii valmistati 1925. a. nendes maades kokku 4.763.428 sõidu-veoautot ja autobust. Sellest üldvalmistusest langes Ühisriikide arvele

4.154.296 sõiduriista ehk 87%, kuna ülejäänud osa teie viie riigi arvele langeb. Kuus nimeta- tud riiki on kokku 1925. a. välja vedanud 498.427 autot, sellest langeb ühisriikide arvele 61%. Eelkäiva 1924. a. kohta näitavad samad andmed järgmist: maailma tootmine 3.972.681 autot. Sellest Ühisriikides valmistatud 3.505.624 tk. ehk 88%. Üldine autode maailmæeks- port oli 320.399 autot, millest langeb U. S. A. arvele 55%.

Nagu nendest arvudest näha, tarvitavad ülaltoodud riigid kogu üldvalmistusest 90% üm- ber oma maa varustuseks, kuna ainult 10 prots. ümber autode üldvalmistusest teistesse riikidesse välja veetakse.

Pikemalt sõiduautode väljaveo juures pea-

tudes jõutakse järgmistele huvitavatele statistilistele andmeteni:

Sõiduautode eksport.

	1925. a.			1924. a.		
	Arv	Väärtus 1000 nl.	Üksiku auto keskmi- ne hind nl.	Arv	Väärtus 1000 nl.	Üksiku auto keskmi- ne hind nl.
U. S. A. ¹⁾	211.300	181.895	757	151.380	112.531	743
Kaanada ¹⁾	58.005	27.791	479	43.833	22.080	503
Prantsus- maa . . .	56.685	91.950	1.622	43.634	71.651	1.631
Itaalia ²⁾	29.041	20.638	917	18.933	17.331	915
Inglismaa .	24.889	25.238	1.014	13.912	18.019	1.295
Saksamaa .	1.491	3.151	2.119	1.516	2.517	1.681
Kokku	411.415	359.683	—	273.558	221.165	—

Täiendavalt U. S. A. autode ekspordi kohta olgu tähendatud, et 1924. ja 1925. a. veeti Ühisriikidest autosid ja autobusi osades välja, mis pärast välismaal kohapeal jälle kokku pandi. Niisuguseid autosid veeti välja 1924. a. — 142.346 tk. ja 1925. a. — 150.350 tk.

Tabelit silmates torkab esile tunduv hinna-vahe üksiku auto valmistuskulu vahel igas üksikus valmistusmaas.

Kolm riiki — Kaanada, Prantsusmaa ja Inglismaa on autode hindu alandanud, et endiseid müügivõimalusi maailmaturul alal hoida. Hinna alandamisega on Kaanada suutnud 1925. a. üle 14.000 auto enam välja vedada kui eelmisel aastal. Ühisriikide autotööstus on oma autode hinda tõstnud keskmiselt \$ 14.— auto pealt, mis aga oma kohast liig väike hinnakõrgendus, et oma autode võistlusvõimet maailmaturul halvatata. Nii veeti 1925. a. ligi 94.000 sõiduautot enam välja kui eelmisel aastal.

Saksamaa autotööstuse kohta näitab statistika halbu tagajärgi. Saksa sõiduautod on keskmiselt kallinenud eelmise aastaga võrreldes \$ 438.— võrra, mille tagajärjel Saksa autotööstus autode maailmaturu nõudsat seisukorda 1925. a. üldse kasutada ei suutnud, vaid väljaveedu isegi tublisti tagasi on läinud.

Järgmine tabel näitab autode üldvalmistust (sõidu-veoautod ja autobused) võrreldes nende üldise väljaveoga igas üksikus kõne all olevas kuues riigis.

¹⁾ Ei ole juure arvestatud autosid, mis osades saadetud ja välismaal kokku pandud.

²⁾ Ühes veoautodega, autobustega ja traktoritega.

Üldvalmistus ja üldväljaveedu.

	1925. a.			1924. a.		
	Valmis- tatud.	Välja- veetud	Väljaveo % va- limis- tusest	Valmis- tatud	Välja- veetud	Väljaveo % va- limis- tusest
U. S. A. . . .	1.151.269	302.921	7,5	3.505.624	178.732	5,1
Kaanada . . .	161.389	74.151	45,0	135.216	56.655	42,0
Prantsusmaa . . .	177.000	61.471	34,7	145.000	48.127	32,5
Itaalia	39.573	29.041	73,4	35.000	18.933	54,0
Inglismaa . . .	176.197	29.053	16,5	133.811	15.642	11,7
Saksamaa . . .	55.000	1.787	3,2	18.000	2.310	12,8

Nagu tabelist näha, valmistavad autosid väljaveoks kõige rohkem Itaalia, Prantsusmaa ja Kaanada. Itaalia ja Prantsusmaa autode väljaveo suurenemine on tingitud suuresti ka nende valuuta madalast seisust.

Suuremalt osalt ainult omamaa nõudmiste rahuldamiseks töötavad Saksamaa ja Ühisriigid. Saksamaa vedas 1925. a. isegi 8.358 välismaa autot sisse. Inglismaa veab ainult 16,5% (29.053 autot) oma valmistusest välja. Kuid sellegi peale vaatamata ei suuda Inglise autotööstus omamaa nõudmisi rahuldada, vaid 1925. a. veeti sisse Inglismaale välismaalt veel 39.349 autot, suuremalt jaolt Ühisriikidest.

Tähtsamateks autode sisseveomadeks olid 1925. a.:

(ainult sõiduautod, tükiviisi)

Sisseveomaa:	U.S.A.	Kaanada.	Prantsus- maa	Itaalia	Inglis- maa	Saksamaa
Austraalia . . .	48.351	8.644	—	2.071	9.131	22
Inglismaa	17.569	3.060	12.864	5.798	—	57
Briti Lõuna-Aafr.	11.990	5.168	—	586	1.674	142
Itaalia	8.141	2	—	—	3	57
Daani	8.044	370	—	95	72	46
Hispaania	6.384	195	8.113	1.572	191	185
Hollandi	2.430	26	—	390	253	116
Hiina	1.347	429	—	31	344	25
Schweits	1.251	25	2.910	2.277	102	103
Egüptus	579	252	—	291	201	36
Venemaa	253	10	—	1.020	15	125
Poola ja Danzig	214	25	—	625	30	131
Austria	71	8	—	470	16	58

¹⁾ 1921. a. kohta puuduvad andmed, kuna tol korral meie statistika autode sissevedu „puudades“ arvestas ja mitte tükikides, nagu seda mujal tehakse. Ülalnimetatud arv on umbkaudsete väljaarvamiste tagajärjel saadud.

²⁾ Ei ole täpne, kuna saadud umbkaudse arvestuse järele. Statistika kuukirjas kahjuks „autoraamid ja automootorid“ klg. ja markades näidatud, mitte aga tükikides.

Tahtsamateks autoostjateks maadeks on veel Argentina (importeeris 1925. a. — 26.274 sõiduriista), Brasiilia (17.517), Meksiko (12.700) ja Uus-Meremaa (19.247).

Väiksemal hulgal valmistati autosid veel Austrias — 4.800, Belgias — 5.400, Tshehhoslovakkias — 5.000, Ungaris — 329, Hispaanias — 473, Rootsis — 270, Daanis — 75 ja Schweitsis — 450 tükki.

Mis Eestisse puutub, siis veeti Eestisse autosid sisse:

1921.	1922.	1923.	1924.
140 ¹⁾ tk.?	295 tk.	356 tk.	93 tk.
1925.		1926. kuni 1/VII.	
65+122)? = 77 tk.		104+352)? = 139 tk.	

Dr. P.

Missuguseid päritolutunnistusi nõutakse Eestis.

Eesti tolliasutustele esitatud päritolutunnistused peavad vastama allnimetatud nõuetele:

1. Kui kaup on lihtsalt loodussaadusi, siis peab tunnistus andma tõenduse, et saadus pärilt sellelt maalt, millega Eesti sõlminud kaubalepingu ja annud soodustuse.

2. Ümbertöötatud saaduste kohta peab päritolutunnistus andma tõenduse, et lepinguosalise maalt päritoleva ja kaubaks tehtud tooraine väärtus ja ümbertöötamiseks tarvitatud töö kulud vastavad vähemalt valmiskauba poolele väärtusele.

3. Päritolutunnistuses peab olema antud üles: kollide arv, märgid ja numbrid, pakkimisviis, kaupade liik ja sort (nagu näit. „villane kangas“, „puuvilane ihupesu“ jne.) ja kauba neto ja brutto kaal. Kauba kaal peab olema kirjutatud tähtedega. Netto kaalu asemel võib anda üles kaupade arvu (tükk, mõõt jne.), kui see kaupade hulga kohta annab parema selguse.

4. Postpakid, kui neis niisugused kaubad, mis määratud saaja isiklikuks tarvitamiseks, võivad olla päritolutunnistuseteta. On postpakis kaubad kaubitsemise otstarbeks, siis on soodustuse saamiseks päritolutunnistus tarvilik. Eesti kompetentsed ametivõimud otsustavad, missugused postpakid tulevad arvata kaubanduslikkudeks.

5. Päritolutunnistused peab välja antama samal ajal, mil kaubad saadeti teele või igatahes mitte hiljem kui 15 päeva jooksul, arvates sellest päevast, mil kaup teele saadeti.

6. Juhtumisel, kui kaup saadetakse Eestisse kolmandalt maalt, kuhu ta lepinguosalise maalt oli viidud, peab päritolutunnistusele lisatama kaasa veel eritunnistus, et kaup on seisnud kolmandal maal tollivalve all ja et tema juures pole toimetatud mingisuguseid manipulatsioone. See eritunnistus peab välja antama tollivõimude poolt seal maal, kus kaup oli, ja tõendatama Eesti esituse poolt. Nimetatud eritunnistust ei ole tarvis, kui tollivõimud teevad vastava märkuse päritolutunnistusele, enne kui see Eesti esituse poolt tõestatakse.

Kolmandalt maalt kauba saatmise korral peab päritolutunnistus antama välja (15 päeva jooksul) lepinguosalise maa poolt, kes sellel kolmandal maal ametis, ja tõestatama Eesti esituse poolt. Mõnel juhtumisel võib esitada ka lepinguosalise maal antud algupärase päritolutunnistuse.

7. Eesti on nõus võtma vastu päritolutunnistuse ka niisugusel juhusel, kui kaup on lepinguosalise maal ainult valmistatud ja ta tooraine väärtus ja ümbertöötamise kulud ei vasta vähemalt poolele kauba väärtusele, aga tooraine on niisuguselt maalt, millega Eesti on sõlminud samasuguse lepingu nagu kauba päritolumaaga, niisama ka, kui kauba esialgne ümbertöötamine sündis niisugusel lepinguosalise maal. Niisugustel juhtumistel peavad päritolutunnistuses olema täpsed andmed, mis tõendavad tooraine päritolu, ja esialgse ümbertöötamise maad.

Juur- ja keeduvilja väljaveo võimalusi Rootsi ja Soome.

Juur- ja keeduvilja veetakse Rootsi üsna palju väljast sisse ja on siin, eriti Põhja- ja Kesk-Rootsis (m. s. ka Stokholmis), nende ainete jaoks ka hindade suhtes võrdlemisi hea turg olemas. Kah-

juks ei suuda aga Eesti oma kliimaoludelt ega tahajäänud tehnikaltki kergesti võistelda teiste maadega, kes siia neid tooteid peaaegselt sisse veavad (Itaalia, Hollandi, Daani, Saksa).

Ka oli ühendus Stockholm ja Tallinna vahel seni selleks Lig nõrk. Millega siin võiks katset teha ja mille vastu ka üsna suur huvi on olemas, on värsked ja soolatud kurgid, sibulad ja kapsad. Eriti kurkide ja sibulate jaoks oleks siin, kui hinnad ja m. ar tingimused sobivad, loota üsna laialist turgu.

Eesti ainete pealt tuleksid esialgu hinnad arvata vähemalt 10% odavamad, kui need Stockholmis noteeritakse, kuna kaup sissetöötamata ja jällemüüjatele antav suurem vahekasu on ainukeseks abinõuks meie ainete vastu huvi äratamiseks. Jällemüüjad saavad siin harilikult kuni 20% provisoni. Meie juur- ja keeduviljaeksportöörid võiksid pöörata p. k. kumiselega firma Nygren ja Ko poole, Stockholm, Nybrogatan, 23, kellega meie saatkond Stockholmis kõnelnud ja kes tunneb huvi asja vastu. M. s. tähendanud suurkaupmees Nygren läbirääkimiste puhul, et aurik Kalevipoja praegune sõiduplaan puhapäeviti Stockholm jöudmistega värsked juurviljamüügi jaoks on ebasoodus, kuna esmaspäev nende ruttu rikkiminevate kaupade jaoks on kõige halvem päev nädalas. Selles suhtes tuleks auriku sõiduplaani nii muuta, et siia jõudmine oleks reedel, nii et kaup läheks turule kõige paremal müügipäeval — laupäeval.

Juur- ja keeduviljade sisseveotollid on Rootsis järgmised:

värsked melonid, kurgid, tomatid	20 ööri pr kg.
värsked spargel	40 " " "
sibulad, küüslauk	5 " " "
muud keeduviljad, erilise nimetuseta	15 " " "
soolatud, kuivatatud	25 " " "
juurvilja: mädarõikad, etc.	20 " " "

Juur- ja keeduvilja sissevedu Soome ei ole ka päris võimatu. Nimelt toob Soome kapsaid, sibulaid ja kurke väljast sisse. Petersellide, tillide, peetide, porgandite sisseveost ei ole varemalt kuulda olnud ja nendega suurt äri Soomes teha ei saa.

Neist äridest, kes Eesti juurviljast huvitavad, oleks nimetada järgmisi:

1) Suomen Osuuskappojen Keskuskunta, Helsinki, Vilhonkatu 5.

2) Kulutusosuuskuntien Keskuskunta, Helsinki, Kirkkokatu 14.

3) Elintarve O. Y., Helsinki, Vuorikatu 6.

4) Osuuslike Elanto, Helsinki, Siltasaarenkatu 8—10.

5) I. Sokoloff, Helsinki, Unioninkatu 15.

6) Jaakkolan Vihannesvarato, Helsinki, Unioninkatu 20.

Iseäralisi tingimusi juur- ja keeduvilja sisseveoks ei ole. Sisseveotollid on järgmised:

Värsked sibulad	90 Soome penni per kg.
" kurgid	90 " " " "
" kapsad	25 " " " "
" tomatid	16.— Smk. " "
" muud juur- ja keeduviljad	60 Soome penni " "

Soolatult ja kuivatatult sisse tuues on toll eel-tähendatud juurviljale Smk. 4.50 per kg. Nagu näha, on soolatud juurvilja toll niivõrd kõrge, et raske on seda Soome tuua. Ainult toore juur- ja keeduvilja sissevedu on võimalik. Kapsad, kaalikad ja sibulad tuuakse harilikult 50 kg. kottides, kurgid väikestes kastides.

Eesti-Soome kaubalepingus on mõõndud järgmised soodustused:

Toored sibulad 50%, toored kapsad 50%, soolatud kapsad 80%. Kuivatatud sigur on tollist vaba.

Mis puutub hindadesse, on neid raske fikseerida, sest nad muutuvad iga päev. Näit. tooreid soolakurke ostavad engrosärid sisse praegu 25—30 Spenniga tüki (pikkus mitte alla 10 sentim.) ja kapsaid 1.50—2.— Smk. kg. Soolatud kurkide hind on aga 1.50—2.— Smk. tükk, kapsaste Smk. 3.— ja tomatite 25—30 Smk. per kg. väikemüügil turul. Porgandite ja peetide turuhind oli hiljuti umbes Smk. 6. —kg.

Suurem sissevedu oleks ehk võimalik ainult kapsale, sibulale, sigurile ja osalt ka kurgile. Öieti söövad soomlased väga vähe kapsast ja kurke, ja selle vähese, mida nad tarvitavad, arvavad nad saavat omast aiast. Isegi linnainimesed ei hooli suurt kapsaste ja kurkide korjamisest talveks keldrisse, vaid ostavad, mis vaja, vähehaaval turult.

On varemalt olnud juhtumisi, et mõni Eesti mootorpaat kurgilaadungi Helsingi toonud, aga et ostjaid raske saada, on kurgid läinud halvaks, millest ettevõtjale suurt kahju tekkinud. Esialgu, ja nii kaua kui alalist ühist esitajat Helsingis Eesti juurviljamüüjatel ei ole, oleks soovitatav, et juurvilja toodaks väikestes partiides, siin on kahju riisiko väiksem. Igatahes tuleks teha rohkem katseid.

Ratsionaalsus äriettevõtte juhtimisel.

Äriilmas kuuleme sageli kaebusi raskete aegade kohta, et äriettevõtted omaga välja ei tule, et kulud suured jne. Need kaebused raskuste kohta, mis tingitud viimaste aastate majanduslikust kriisist, on põhjendatud seda enam, et suur osa ettevõtteid, kes küll raskustest hoolimata on jäänud püsima, pole veel jõudnud või osanud endid täiesti korraldada ümber muutunud olukorrale vastavalt, pole suutnud oma ettevõttes täies ulatuses panna maksma ratsionaalset ettevõtte juhtimist, mille siht peaks olema ebaproduktiivseid väljaminekuid vähendada miinimumini ja loovate jõudude produktsiooni tõsta maksimumini.

Nii mõnigi äriettevõtte juhataja on võideldes raskustega tulnud äratundmisele, et paratamatult tuleb võtta ette ümberkorraldusi, kuid kuidas seda praktiliselt läbi viia, selle peale jääb vastus sageli saamata, sest küsimus pole kaugeltki lihtne lahendada. Kuigi oleks tahtmist korraldada oma ettevõtet mõne eeskujulise välismaa äriettevõtte kohaselt, siis puudub selleks tihti asjatundmine või raha, mis niisugune põhjalik ümberkorraldamine maksab. Pealegi tarvitaks hulga aega, kuni niisugune ümberkorraldus läbi viiakse ja ettevõttele leitud on kõige ratsionaalsem juhtimiseviis. Üldine takistus seisab aga peaaegaliselt selles, et puudub arusaamine ja vilumus ratsionaalse majapidamise alal ettevõtete juhtidel ja eriti veel kogu organisatsioonil — direktorist viimse õpipoisini. Äratundmist personaali juures, et iga üksik tegelane on elav osa äriettevõttest ja et ettevõtte heakäik seotud temagi hüvega, — seda äratundmist peame oma inimestes veel kasvatama. Igaüks peaks saama aru, et ta oma kohal võib püsida ainult siis, kui tema tegevus enda tasub; edasi peaks iga ettevõtte tegelane saama aru, et mida kasulikum ta tegevus ettevõttele, seda rohkem on tal väljavaateid parema tasu peale. Kuid nagu juba öeldud, seda äratundmist peab enne meie inimestes kasvatama ja ei saa seda kellelegi korraga pähe panna.

Mitte väga ammu maksis veel kord, et ettevõtte juhatusel üks kord aastas, mitu kuud pärast äriaasta lõppu, pandi ette äritegevuse aruanded ja bilanss, millest alles selgus läinud aasta läbikäik ja kasu. Nüüdsel ajal ei kõlba aga see kord enam. Tänapäev olgu äril, kes tahab jääda püsima võistlusvõimelisena, kõik andmed à jour, ilma et see tohiks tarvitada erilist jõukulutust ning vaeva. Organisatsioon peab olema loodud nii, et ettevõtte juht, astudes hommikul oma töötuppa, leiab eest päevaaruande, millest ta võib saada lühike ja selge ülevaate ettevõtte seisukorrast.

Niisuguse päevaaruande kokkuseadmine pole kuigi raske, kui selle jaoks loodud tarvilised sisseanded, ja ta peaks ärijuhatusel andma vastused järgmistele küsimistele:

Kas ei tõuse kulud suuremaks, kui teenimise protsent seda võimaldab?

Kas omahinnale juurekalkuleeritud kulude protsendist on peetud kinni?

Kas ladude seisukorra suhteline vahekord läbimüügiga on normaalne?

Kas ei ole läbimüügis märgata tagasiminekut?

Kas ei tule võlgade eest tasuda viivitusprotsent ja kas ei ole võimalik hoida kokku maksamisega enne tähtaega?

Kui ettevõtte juhatajal on raskusi niisuguse organisatsiooni loomisega, mis võimaldaks seesuguse igapäevase ülevaate saamise, siis oleks, muidugi, soovitatav pöörduda vilunud organisaatori poole. Tuleb panna suurt rõhku sellele, et uue korra maksmapanek ei mõjuks liig järsult, vaid et uuendused organisatsioonis viidaks läbi aegapidi ja teatava ettevaatusega, nimelt paranduste ja täienduste teel, et personaalil leiduks aega ja võimalust nendega vähehaavalt tutvuda.

Uuenduste elluviimisel seisku aga silme ees üks juhtmõte: kokkuhoid ja kõige lihtsamad abinõud selge ja võimalikult täieliku ülevaate saamiseks.

V. R.

Eesti nahaturg.

Kui palju Eesti omamaa loomadelt saab nahku, ei ole täieliselt teada. Andmed tapamajades tapetud, samuti ka järelevaatusele toodud loomade kohta näitavad, et 1925. a. saadi 82.500 vasika- ja 63.700 lambanahka, kuna hobusenahku

ainult 66 ja veisenahku üle 42.000 saadi. Need arvud ei näita Eesti kogu nahatoodangut, sest majapidamistes tapetakse hulk loomi, iseäranis vasikaid ja lambaid, kelle liha järelevaatusele ja müügile ei lähe. Vasika- ja lambanahkade kogu-

toodang on sellepärast märksa suurem kui toodud arvud näitavad. Hobuste ja veiste tapmine on põllumajapidamistes väike ja nende loomade nahkade toodang ei ole palju suurem kui ülal näidatud.

Omamaalt saadud suurte loomade nahkade hulk ei vasta kaugeltki sisemaa tarvidusele, seepärast veetakse sisse palju suuri loomanahku välismaalt. 1925. a. veeti sisse suuri loomanahku 288,5 tonni kuivalt soolatult ja 1.570,8 tonni märjalt soolatult. Peale selle on veetud sisse suuri loomanahku, mis juba talla- ja muuks nahaks pargitud, 183,0 tonni. Välja veetud on suuri loomanahku vähe. Tooreste suurte loomanahkade väljavedu ei olegi. Talla- ja muuks nahaks ümbertöötatud suuri nahku on veetud välja 44,1 tonni.

Teisem on seisukord vasika- ja lambanahkadega. Toorelt ei ole niisuguseid nahku sisse veetud, välja veetud aga on 1925. a. kuivalt soolatud vasikanahku 79,7 tonni ja märjalt soolatud vasikanahku 324,9 tonni. Lambanahku läks välja 20,7 tonni kuivalt ja 2 tonni märjalt soolatult.

Tooreste vasika- ja lambanahkade väljavedu ei ole mitte sellepärast nii suur olnud, et Eesti oma turg neid nahku ei suutnud kõiki tarvitada. Nagu statistilised andmed näitavad, on sisse veetud lambanahku, mis kasukakauba valmistamiseks ümber töötatud, 2,2 tonni, siis veel mitmesugust ümbertöötatud nahka, mis vasika-, lamba- ja kitsenahast valmistatud.

Eesti nahaparkimistööstus tarvitab suuri nahku 1923. a. 128.000 ja 1924. a. 103.000 tükki.

Mis puutub mitmesugustesse nahakaupadesse, siis on neid (jalanõud, kindad, rihmad jne.) veetud sisse kogusummas 15,1 tonni 9,2 miljoni Emk. väärtuses. Välja veeti niisugust kaupa 1,2 tonni ligi 1,2 miljoni Emk. väärtuses. Sisseveos

oli kõige suurem artikkel masinarihmad, välja veos jalanõud.

Nähtus, et peale tooresnaha veel ümbertöötatud nahka ja nahkasju rohkesti sisse veetakse, kuna peaaesjaliselt looreid vasika- ja lambanahku välja veetakse, laseb ennast sellega seletada, et Eesti nahatööstus alles arenemise algul. Jalanõudevabrikud asutati Tallinnas alles mõne aasta eest. Varemalt tulid vabriku jalanõud kõik väljapoole, kuna kohal ainult väikesed kingsepatöökodad tegutsesid. Nüüd võib juba Eesti oma jalanõudetööstus siseturgu rahuldada. Nahkasjade (käekotid, väikesed rihmad, reisitarbed jne.) valmistamine on kõige rohkem Tartus arenenud.

Tollimaks ümbertöötamata pulli-, härja-, lehma-, vasika-, kaameli-, pühvli-, eesli-, sea-, kala-, kahepaiksete ja roomajate nahkade pealt on kuivadelt ja kuivalt soolatud nahkadelt 0,04 kuldfranki per klg. netto ja märjalt soolatud nahkadelt 0,02 kldfr. per klg. netto. Ümbertöötatud nahkadelt on sisseveotoll märksa kõrgem.

Väljaveetavad ümbertöötatud nahad ja nahakaup tollimaksu alla ei käi, aga tooreste nahkade pealt on väljaveotoll. Selle suurus on kuldfrankides per klg. br.:

	Märjalt soola- tud nahkadelt	Kuivalt soola- tud nahkadelt
Vasikanahad	0,38	0,75
Lambanahad	0,24	0,75
Veisenahad	0,27	0,52
Hobusenahad	0,22	0,22

Tallinna börsi andmete järele 14. juulist 1926. a. maksis tallanahk Eesti nahast 5400—5600 Emk., tallanahk Ameerika nahast 1. sort 6000—6400 Emk. ja samasugune 2. sort 5400—5600 Emk. puud.

Hobusekasvatamisest Eestis.

Enne maailmasõda, 1914. a. oli Eestis 165.545 hobust. Sõjaaeg vähendas hobuste arvu. 1920. a. oli riigi statistika keskbüroo andmete järele kõigest 160.389 hobust. Hiljem tõusis hobuste arv. 1925. a. oli hobuseid 223.747.

Eesti väljaveokaupade hulgas ei ole hobuse seni etendanud tähtsat osa. Viimastel aastatel on hobuste väljavedu koguni vähenenud. Nii veeti 1922. ja 1923. a. välja üle 1100 hobuse, 1924. ja 1925. a. aga alla 700 hobuse. Väljaveetud hobuste eest saadud summa ei ulatanud 1924. a. ja 1925. a.

20 miljoni margani. 1925. a. andis hobuste väljavedu kõigest 0,2% kogu väljaveost. Sisse on veetud hobuseid koguni vähe: 1925. a. 15 hobust. Kõige rohkem veeti hobuseid sisse 1923. a., aga ka siis ainult 23.

Nähtus, et hobuste arv kasvab, ilma et samal ajal väljavedu suureneks, on seletatav seega, et Eesti põllupidaja oma maad ikka põhjalikumalt hakkab harima ja seejuures vajab hobuse-tööjõudu, sest traktoreid on muretsetud alles vähestesse põllumajapidamistesse. Peale selle on

suurmajapidamiste tukeldamise labi tulnud juure hulk väikepõllupidamisi, kuhu läinud tarvis hobuseid.

Eesti väikepõllupidaja tarvitab üht ja sama hobust kui veoks nii ka sõiduks. See on Eesti hobusekasvatuse peale avaldanud mõju. Mõnes nurgas (Saaremaal) on arenenud välja väike hobune, kes jookseb kiiresti ja väsimata ja oma jõu kohaselt kõlbab veogi jaoks. Sisemaa suuremates põllumajapidamistes kasvatatakse ka suuri raskeid ja kergeid hobuseid, mis lähevad linnadesse veo- ja sõiduhobusteks.

Viimasel ajal on hakatud sihikindlalt arenadama ja suguraamatutesse märkima kolme tõu-

gu hobuseid Eestis. Need on Eesti, Tori ja Ardeni tõug. Suguraamatutesse on märgitud üldse juba üle 2000 hobuse, neist kõige enam Tori hobuseid.

Riigi ja seltskonna poolt on kulutatud hobusekasvatuse edendamiseks antud summasid 1925. a. üle 4 miljoni Emk. Sellest on üle poole miljoni läinud suguloomade ostmiseks.

Kõige suurem Eesti hobuste ostja on naaberriik olev Latviija, kus põllupidamise tingimused samasugused nagu Eestis ja kus Eesti hobuse häid omadusi juba teatakse hinnata. Ostavad Eesti hobuseid ka Soome, Leedu ja Venemaa. Kaugemaist maist on Saksamaa ja Inglismaa viinud Eestist hobuseid.

Teiste riikide majanduslik elu-olu.

Soome:

Kahtlemata osuavad mõningad momendid Soome majandusliku seisukorra halvenemise peale, esijoones juba teatav pinevus rahaturul, mis kõigi ootuste kiuste ometi pole lahenenud.

Suurte nõudmistega tagajärjel on krediitid kasvanud 1926. a. esimesel poolel 568 miljoni Smk. peale, 14,6 miljoni Smk. vastu 1925. a. esimesel poolel. Erapankade deposiidid tõusid küll eelmise aasta esimese poolega võrreldes 419 miljoni Smk. pealt 454 miljoni Smk. peale, kuid see suurenemine ei ulatunud kaugeltki selleks, et kõiki krediitnõudmisi rahuldada.

Ka väliskaubandus pole küllalt soodsalt arenenud. Eksporti, millel aasta esimestel kuudel oli tagasiminekut, mida tekitasid erakordselt rasked jääolud, pole seni suudetud endisele kõrgusele tagasi viia, vaid 1925. a. esimese poole eksport on 1953 miljoni Smk. pealt langenud 1754 miljoni Smk. peale tänava esimesel poolaastal. Samal ajal on aga import 2.301 miljoni Smk. pealt 1925. a. esimesel poolaastal tõusnud 2.422 miljoni Smk. peale 1926. a. esimese poolaasta jooksul, mis õige tunduvalt väljendus Soome väliskaubanduse bilansi passiivsuses.

Selle ekspordi tagasimineku põhjused ei peitu mitte üksi läinud talve rasketes jääoludes, vaid osalt ka Inglise söetööstuse kriisis.

Lõikuse kohta ollakse arvamisel, et see keskmine saab, kuid tunduvalt halvem kui eelmisel aastal.

Õunasaak on tänava Soomes halb. Põhjus — kuiv suvi. Eesti õuntel on seepärast paremat turgu oodata kui eelmisel aastal. Eesti õunte hinnad on praegu (3. sept.) väikemüügil Smk. 8—12 klg.lt.

Kartulisaak Soomes oli läinud aastal keskmine. Väljamaalt toodi siiski 17 milj. klg. kartuleid, sellest 11 milj. klg. Eestist. Tänavu on jälle keskmist või keskmisest halvemat saaki oodata. Selle järele võib arvata, et Eesti kartulitel Soomes tänavu sügisel ja tuleval kevadel kindel turg on. Hinnad võivad alla langeda, kui sügisel korraga palju kartuleid Soome viiakse. Praegu on hindadest veel liig varajane kõneleda.

Uus väljaveo artikkel Soomes. Saksamaa on hakanud Soomest sammalt (n. n. Islandi sammalt, *Cetraria islandica*) ostma. 30 klg. samblakasti eest on makstud korjajatele 25—30 Smk. Eestis on sedasama sammalt, nii et võiks teda ka välja vedada.

Puuturul on hinnad tõusnud. 7" baltenside hind olevat praegu 12/15/— naelsterl. per stand. fob. Soome on tänavu müünud saetud puukaupa 800.000 stand. Riigi metsaoksjonitel olid hinnad 30% kõrgemad kui eelmisel aastal.

Läti:

Kaubanduslik seisukord paraneb. Võrreldes Läti tööstuse seisukorda kevadel ja nüüd näeme, et see üksikutele aladele tähelepandavalt on paranenud. Eriti käib see tekstiiltööstuse kohta. Uute tollinormide maksmapanemisel tekkis suur nõudmine kohalise riide järele. See ala areneb jõudsasti ja temal on head väljavaated. Soovitakse, et lina ümbertöötamises Läti samuti iseseisvusele jõuaks. Selleks on muidugi raha tarvis, mida kohalisel turul raske leida. Puutööstuses on seisukord keskmiselt hea, selle

va-tu näeme aga puukaubanduses kurvemat pilti, ja hinnad vajuvad ikka madalamale. Vaikus valitseb ka klaasitööstuses, mis kaunis raskesse seisukorda on sattunud. Õnnetuseks on see, et kõiki algaaineid tuleb sisse vedada. Sellepärast töötab praegu ka veel lihtne pudelitööstus, kuna teisi klaasi sorte raske on valmistada välismaa konkurenti tõttu. Leedu turg, kuhu Läti kaup varemalt suuremalt osalt läks, on nüüd Tšehhoslovakkia oma alla võtnud. Nahatööstus areneb normaalselt, kusjuures iseäranis rohkesti tallanahka ümber töötatakse. Peamisteks ostjateks on Poola ja SSSR, viimane on aga kaunis korratu. Eriteadlased arvavad, et Lätis võiks areneda komplitseeritud masinate tööstus, kus odav tööjõud nõuetav. Kuid see on tulevikuküsimus, kui selleks abinõud ja usaldus on tekkinud.

Riia kaupmehed kaubalepingust SSSR-ga. Ühenduses „Riga-Sinas'is“ ilmunud teatega uutest SSSR tellimistest Lätile, seletab Riia kaupmeeste selts, et Riia kaupmehed kaubalepingu sõlmimise poolt on. Kuid kaubanduslik vahetõrke tuleks korraldada samadel alustel nagu teiste riikidega, s. t. põhjenedes konventsionaalsetele tollitariifidele. Selle läbi alaneks toll SSSR kaupadele 25—40 protsendi võrra. Erilisi väljavõtteid ei maksaks enne kaubalepingu sõlmimist teha, sest juba praegu on toll Vene soola pealt madalam kui teistel riikidel. Praegu on soola hinnad ilma tollita: cif Riias Saksa, Inglise ja Prantsuse sool 18—24 schill. tonnist, kuna Vene sool juba praegu maksab 8—12 schill. Nagu ülaltoodud andmetest näha, võib SSSR juba praegu oma soolaga teiste riikide seas võistelda, ja seepärast on SSSR nõudmine tollialandamise suhtes põhjendamata.

Läti panga protesteeritud vekslid. Ehk pank juulikuul jooksul küll vähem laenu andis kui eelmistel kuudel, on rahalisi kohustusi siiski paremini täidetud kui juunikuus. Juulis on protesteeritud vekslid 481 (juunis 526) 174.705 lati eest (juunis 216.713), välja ostetud aga 482 (409) vekslit 138.847 (163.567) lati eest. 1. augustiks jäid välja ostmata 1047 vekslit 390.000 lati eest, millistest kaks kolmandikku on notaariusele edasi antud.

Läti panga valuuta tagavarad näitavad viimasel ajal jälle kasvamise tendentsi. Vähenemine, mida viimastel päevadel tähele pandud, on ajutise iseloomuga ja tekkinud tšekkide operatsioonide tagajärjel.

Rahaministeeriumi tagatised väärtusest? Londonist teatatakse, et vii-

mastel päevadel ühel Läti firmal laenusamine Londonis on nurja läinud, sest Inglise rahaasutused ei usalda Läti rahaministeeriumi poolt väljaantud garantiisid. Inglisele juhivad tähelepanu ühe osa Läti ajakirjanduse peale, kelle artiklid korruptsioonidest jne. küllalt põhjust andvat kahtlusele garantiide asjas. Teatavasti kirjutavad „Sozialdemokrats“ ja teised sensatsiooni lehed hirmsaid asju kuritarvitustest rahaministeeriumis ja tegid sellega Lätile karuteene.

N. Vene:

„Torg-prom. Gaseta“ avaldab N. Vene rahvamajanduse kohta 1926.—27. a. alljärgnevad andmed:

Rahva arvu ja tegevuse alal ollakse arvamisel, et rahva arv 1926.—27. a. tõuseb 145 miljoni peale 140 miljoni vastu enne ilma sõda. Põllumajanduse alal tegutsevate isikute arv on juba nüüdki tunduvalt suurem kui 1913. a. Üldine palgatöölise arv kasvab aast-aastalt. Nii oli palgatöölise arv 1923.—24. a. 7.300 tuhat, 1926.—27. aastal aga 10.249 tuhat isikut.

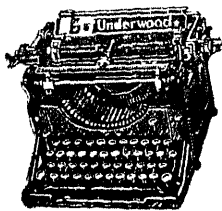
Määratu hulk palgatöölisi on koondatud riigi sektoris. Kuna enne sõda oli riigi majapidamise tähtsamatel aladel palgatöölisi kõigest 600 tuhat inimest, on neid käsoleval ajal umbes 5 miljonit. Palgatöölise arvu kasvamine ilmutab järjekindlalt kiiremat tempot kui kogu rahva ja eriti linnaelanikkude arvu kasvamine.

Olevat põhjust arvata, et viimaste aastate jooksul on vahetpidamata kestnud linnaelanikkude proletariseerimisprotsess ja et töövägi on kasvanud mitte üksnes juurevoolu tagajärjel küladest, vaid ka linna väikekodanliste kihtide arvel.

Tööstuse kohta ollakse arvamisel, et suurtööstuse produktsiooni 1926.—27. a. jooksul suudetakse tõsta 13% võrra. Seejuures arvatakse tööstuse peale tarvitada summasid umbes 845 miljonit rubla, mis oleks 5—7% rohkem kui 1925.—26. aastal tegelikult kulutatud.

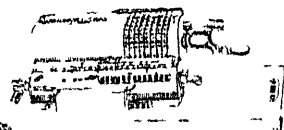
Põllumajanduse saadused kasvavad 1925.—26. a. võrreldes 5% võrra.

Üldine kapitali summa, mis oli 1924.—25. a. mahutatud kogu rahvamajandusse, ulatus 1.700 miljoni peale — 1925.—26. a. — umbes 2.700 miljonit rubla ja 1926.—27. a. ulatub see summa 3.100 miljoni rubla peale.

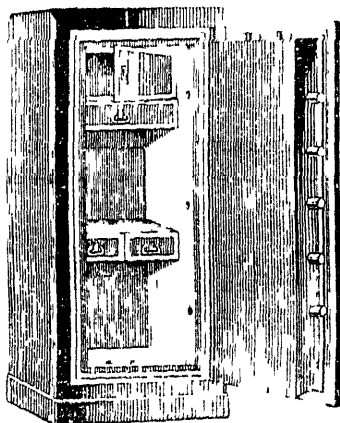
Philipp Schaefer

Tallinn, Harju tän. 21, kõnetr. 12-12.

Suur valik:

Paberi-, kirjutus- ja joonistusmaterjalidest.

Ainuesitused Eestis:

„UNDERWOOD“ kirjutusmasin
„DALTON“, ameer. KIRJUTAV arvemasin

„HANNOVERA“ } arvemasinad
„LIPSIA“ }

Soome raha- ja arhiiv-kapid, teraskambri-
sisseseaded ja soomusüksed
Firma „MERIVAARA“

Aksia-Selts

Tallinna Laeva Ühisus.

Laevaomanikud ja laevaagendid.

Peakontor: Merepuiestee 5, kõnetraadid: 9-52, 10-93 ja 2-66.
Osakonnad: Narvas ja Parnus Telegr aadr.: „Laevandus“.

Süteladu — Merepuiestee 5.

Laevatarbeainete kauplus —

Sadama t. 3, kõnetr. 5-39

**Laevade ja mootorite paranduse ning laeva
tarbeainete valmistamise töökojad**

— Suur Patarei t. 18-20, kõnetr. 10-80.

Ekspeditsiooni- ja transportäri

Joh. Piika & Pojad,

Merepuiestee nr. 5, kõnetraadid: 2-66 (kontoris) a 22-55 (tollil)

Stoff liini Liverpool — Tallinn, Canadian Pacific liini ning Messa-
gerick Maritime esitajad.

Teated kodu- ja välismailt.

Eesti majanduslikust elust augustikuu teisel poolel.

Eesti mark seisis augustikuu teisel poolel dollariga võrreldes endises kursis. Naelsterlingiga võrreldes tõusis Eesti mark, nimelt oli ostjate pakkumine varem 1808, kuu lõpul aga 1806 Emk., müüjatel 1823 ja kuu lõpul 1821.

Tähtsamate kaupade hinnad seisis enamasti püsivad. Eesti eksportkaupadest on sea- ja loomaliha hind langenud, sealihha 80—120 Emk., loomaliha 100—120 Emk. puudalt. Eksportvõi hind jäi endiseks. Kallimaks on läinud import rukis (5 marka pd. pealt) ja kivisüsi.

Töötsijaid oli juulikuus registreeritud tööbörsidel 453 meester. ja 352 naisterahvast. Nõutud tööliste arv oli 820 meester. ja 449 naisterahvast. Vabu kohti jäi 1. aug. 1926. a. 288 meester. ja 56 naistöölistele. Töölisi nõuti iseenamasti ehitustöödele, murdudesse ja kaevandustesse, põllutööle ja omavalitsuse-asutuste poolt korraldatud töödele.

Riigi sissetulekud 1. aprillist 1. juulini jld (võrdluseks on toodud vastavad andmed 1925. a. kohta):

(Riigikassa andmed.)

	1926. a. 2. veerand. 1000 Emk.	1925. a. 2. veerand. 1000 Emk.
Otsekoheised maksud	121.049	134.507
Lõivud ja tasumaksud	101.906	91.941
Kaudsed maksud	583.158	465.518
Riigi monopolid	304.970	288.580
Riigi ettevõtted ja varand.	1.053.777	929.749
Segatulud	48.059	15.583
Kokku tulud	2.212.919	1.925.878
Eelmiste aastate tagasi- maksud	10.201	3.573
Korralised tulud	2.202.718	1.922.305
Erakorralised tulud	—	20.506
Kõik tulud kokku	2.202.718	1.942.811

Läti ja Eesti võistlus Rootsis.

Läti saadik Skandinaavia riikides K. Sarinsh, kirjeldades Läti-Eesti võistlust Rootsi turul, selgitas: Olen juba varem ära märkinud meie kaubanduse passiviteeti Rootsiaga. Selle vastu veab Eesti Rootsi palju rohkem sisse, kui ta sealt välja veab. Läinud aastal vedas Läti Rootsist kaupu sisse 5.937.000 krooni eest, välja aga — 2.343.000 krooni eest, nii siis on sissevedu 3.594.000 krooni võrra suurem. Eesti aga vedas välja 7.012.000 krooni eest, sisse aga — 4.888.000 kr. eest. Võr-

reldes Läti ja Eesti eksporti Rootsi, näeme, et Eesti ärimehed paremate tagajärgedega on töötanud. Nendest ees oleme meie kalade väljaveos, linade (700.000 — 227.000 vastu), munade, soolikate ja gipsi väljaveos. Mujal on eestlased meist igal pool ees. Mitmesuguste koduloomade liha ei vea Läti Rootsi sugugi (sest Läti väljaveo kontroll ei täida Rootsi import-nõudmiste määrusi), Eesti selle vastu veab aga liha Rootsi umbes ½ milj. krooni väärtuses. Samuti veavad eestlased Rootsi kartuleid (962.000 krooni eest), šokkoladi, paberit, tsementi, mis meie väljaveos sugugi ei figureeri. Kõigil neil kaupadel, eriti aga põllutöösaadustel, on Rootsis hea väljaveo. Ka hinnad on küllalt kõrged. Imelik on, et Läti võid Rootsi sisse ei veeta, kuna Eestist seda siiski importeeritakse. Meie põllutööstuse arenedes võiks aja jookul paljugi asju Rootsi välja vedada. Rootsi omalt poolt jälgib tähelepanelikult meie majanduse arenemist, ja ehk ühendusepidamine Stokholmi-Riia vahel küll nõuab juuremaksimist, siis tehakse seda ometi, lootuses, et läbikäimine areneb. Saatkonnale saadetakse igalt poolt märkusi, et tuleks kõrvaldada tõkked liha väljaveoks Rootsi. Eriti hinnatakse seal Läti sinke.

Ruurimaa tööstuse esitajad Nõukogude Venes.

„Börsen - Courier“ kirjutab: Jutuajamisel meie kaastöölisega kirjeldas Doonimaale ja Moskvasse saadetud Ruurimaa tööstuse esitajate komisjoni juhataja dr. Rechlin, Esseni kaubandustööstuskoja esimene sündik, oma muljeid Nõukogude Venest, mis siinkohal väljavõttes ära toome.

Vene majanduse arengu väljavaadete kohta arvab dr. Rechlin oma muljete põhjal võivat öelda, et Vene majanduslik tulevik näib olevat roosiline, kui peetakse kinni edaspidigi senisest tulemusrikkast majanduspoliitikast (Nep). Vastu kõigile välismaal laialilaotatavatele kuuldustele ei saa praegu olla juttugi ei teravast majanduslikust ega ka poliitilisest kriisist Venes. Bukaresti ja Varssavi kaudu tuleb kuulujutte mässudest punaväest, mis lastud lendu arvatavasti teatud vilja-suurspekulantide poolt, kes tahavad näidata olevat hädaohus head Vene viljasaaki, et seega sünnitada viljahindade tõusu. Venemaal oodatakse äärmiselt soodsat saaki, mille headust ametlikult poolt hinnatakse (kui hulgaliselt nii väärtuseltki nr. 4-ga (= hea, kuna nr. 1 = halb).

Hulgalt on saak vist küll vähe väiksem rõhuti-
tirtsu-parvede poolt piirimaades sünnitatud kah-
jude tõttu. Kuid uue vilja väärtuslikkus saab
palju suurem eelmise aasta omast. Ukrainas
oodatakse rekordilist saaki, missugust seal enam
50 aastal pole olnud.

Mis puutub Vene valuutasse, siis on kahtle-
mata õige, et on olemas Vene piirdes inflatsioon.
Rubla ostujõud on langenud umbes 1 margu
peale. Kuni Vene riigipangal õnnestub seni val-
itsuse poolt järjekindlalt läbiviidud majandus-
poliitika abil, mis juhitud valuutalistest kaalu-
lustest, hoida alati oma välisvaluuta tagavarasid,
— ei saa oodata ka rahakriisi või isegi katast-
roofi. Siiski tõusis viima el kolmel kuul raha-
märkide tsirkulatsioon 60 miljoni rubla võrra, ja
seda esijoones just lõikuse finantseerimise tõttu.
Peab tunnustama, et Nõukogude valitsuse poolt
alustatud ülesehitamispoliitika on üldiselt osu-
tunud õigeks. Igatahes leidsid juhtivad asutu-
sed julguse saada aru oma süsteemi vigadest õi-
gel ajal ja teha neist tarvilisi järeldusi. Nii, näi-
teks, kui möödunud aastal peale seda, kui esi-
algused välja- ning sisseveekavad ei ostanud õige-
teks, vähendati viibimata tööstuskava ühe vee-
randi võrra. Võib ju asuda ük-kõik mis seisus-
kohal Nõukogude majandusmetoodi suhtes, kuid
igatahes on sel meetodil vähemalt järjekindluse
paremus.

Saksa propaganda-tegevuse ülesandeks Vene-
maal peaks esijoones olema: aus äri kõige pike-
mate tähtaegade peale ja ainult esimesesordiliste,
väärtuslike kaupade müük sinna.

Saksa-Vene ehitusseltsi asutamine.

Firma all: aktsiaselts „Rusgenstroj“ asutatakse
Saksa-Vene ehitus-segaaktsiaselts 6-miljonirub-
lalise kapitaliga, mis tuleb aastaks 1930 täielikelt
sisse maksa. Saksa poolt võtab osa asutamise-
t ehitusäri „Paul Kossel & Co.“ Bremenist, Vene
poolt korterkooperatiivide keskkõhise „Tsentro-
shilsojus“ Moskvas. Uue seltsi ülesandeks, mis
asutatakse 25 aastaks, on esijoones tööliste korterite
ehitamine, kuid ta omab ka õiguse oma
enese arvel ehitada ja kasutada maju, võõraste-
maju jne. Selts kohustub Venemaal ehitama
tsემენდი-, puutööstuse-, klaasi- ja muid fabri-
kuid, millede toodang kindlustaks ehitusettevõtte
küllaldast varustamist materjalidega.

Itaalia-Vene kaubaleping.

Itaalia-Nõukogude Vene kaubalepingu maks-
vuse tähtaeg lõpeb lähemal ajal, mille tõttu kau-
bandussuhte jätkamise küsimus on Itaalias sil-

mailgul kerkinud teravalt päevakorraks. Itaalia
valit us otsust s jatka'a kaubandussuhteid
Venega. Kuid seejuures tahetakse korraldada
ümber kaubandus Venega. Et Vene kaubandus-
esituse või, teiste sõnadega, Vene kaubandusmo-
nopoli ülevõimule luua vastukaalu, kavatakse
Itaalias asutada pool meelik organisatsioon, mille-
lele antakse monopol kauplemise peale Venega.
Selle sihiga luuakse konsortsium kõigist neist
kontsernide t, kes huvitatud Itaalia-Vene kauban-
dusest; kõigepealt oleksid eal esitatud ka Itaalia
petrooleumiseltsid. Venemaalt veetakse sinna
esijoones tooresaineid ja Itaaliast veetakse sinna
võimalikult a'nul' valmis aadusi. Itaalia-Vene
äriks tarvilised krediit peratsioonid toimetatakse
Banca d'Italia ja Banca Commerciale poolt, kes
kuulukiid samuti sesse konsortsiumi.

Maaailma suurim kaubahoone.

Praegu on Toronto ehitusel maailma suu-
rima kaubahoone, mis võtab enda alla kaheksa
ruutaakrit pindala. Uus ehitus varustatakse
hõigla külmutussisseadega.

Odav külmutussissead.

Üks Daani ärimees, Ameerikas John Larsen
asutas osühisuse, mis hakkab töötama tema
poolt ülesleitud uue külmutussüsteem' järgi. Ühi-
sus omandas aurulaeva „Kongsdal“, 800 tn. ma-
hutusega, mis praegu Kopenhaageni ujuvas dok-
kis ümberhitamisel. Laeva ruumid vooderda-
takse kõrgi ja isesuguse papiga, mis külma õhku
ruumist välja ei lase. Temperatuur ruumis on
2—4° alla nulli ja sel viisil saadetakse ained
värskelt, mitte aga külmanud seisukorras, turule.
Laeva uueks nimeks on „Coldair“.

Ühisus asub Esbergi tegutsedes ekspordi
alal. Loodetakse eksporteerida liha ja koort
Duisburki Rheini ääres, mis määratud väljalaa-
dimisekohaks. Peale selle tahetakse vedada
värsked kalu Thorshawnist Hispaaniasse.

Kõrgete protsentide põhjuseist ja tule- musist Lätis.

Selle kohta kirjutab „Jaunakas Sinas'is“
Aleksander Kahklinsh järgmist: Meil puudub
juhtivate riigimeeste ja seltskonnategelaste seas
inimene, kes oskaks orienteeruda majanuslikes
küsimusis ja parajal ajal saada aru meie majan-
duslikest vigadest. Seega on ka seletatav,

Tiibklaverid
Piaaniinod
Harmooniumid
Grammofonid
Keelpillid
Puhkpillid

O.ü.

„Estomuusika“

Tallinn, Vanaturu k. 18/3.

Proov tõendab, et
parim tee

on

Kõige otsitavamad sordid:

„Ceylon Roos“

„Tshin Fu Roos“

„Karavan“

ja

„Orange Pekoe“.

Tee on kroonitud suure kuld-
aurahaga Tallinnas 1923. a.
Saadaval igas paremas äris.

Vorstitööstus

maitseainete-valmistus

Juustu-, konservide-,
napsi- ja veini-
ladud

HANS LUIGA

Tartus, Küüni t. 3, telef. 203

Mööblikauplus
N. Sokol

Pikk 1. 30, Tallinnas

(enne Narva maanteel 19)

Kõneiraat 32-69

Soovitab
rikkalikus väljavalikus:

Saali- ja klubimööblit,
söögitoa garnituure,
magadisto sisseseadeid,
Trü mood, tualettlauad,
Türgi diivanid, kuschetid,
Viini toolid, riide-, peegel-
ja raamatukapid. Doodid,
madratsid, lastevankrid ja
kelgud. Vaibad, vaskakna-
eesriiete hoidjad jne. jne.

et aasta peale seda, kui vastava ministeeriumi te- gelaste poolt algatati küsimus protsendi-normide alandamise kohta, see küsimus ka laiemais selts- konnaringides on võetud arutamisele. Kui enne, nii nüüdki loevad kõige tulisemad protsendinormi alandamist nõudjad selle põhjuseks erapankade kasusaamise ahnuse. See on selgeks tunnistu- seks, kui pealiskaudelt hinnatakse seda küsi- must.

Tuleb märkida, et riigi krediidiasutused — riigimaapank ja Läti hüpoteegipank — endile riigi raha väljajagamise eest võtavad ainult ühe protsendi ja riigile siiki loovad kaunis suurt tu- lu. See tuleb sellest, et nendel pankadel suur lä- bikäik, kuid kahjudeks tuleb kirjutada maha vähe. Hoopis teine on asi erapankadega. Neid on palju ja töötada tuleb mittesoodsais tingi- musis. Kõigepealt on Läti pangal eesõigus võlg- nikkude suhtes ja maksujõuetuse puhul rahulda- takse kõigepealt tema nõuded ja alles siis saavad teised laenuandjad sellest, mis üle jäänud. Peale selle tuleb võtta arvesse rahaturu erilisi tingi- musi. Rahaturul on kaubaks mitte ainult raha, vaid ka veksleid mitmesugu headuses. Esimese- järgu vekslid satuvad Läti panka, kuna erapan- gad peavad leppima teise- ja kolmandajärgu veks- litega. Nende ebasoodsate tingimuste tõttu on erapangad sunnitud arvestama suurema riisikoga ja seda kasu võtma üles protsentidessse. Protsen- dinormi alandamise vastased seletavad, et nime- tatud juhtumisel need väliskapitalid, mis praegu Lätisse paigutatud, voolavad tagasi välismaa- desse ja rahapuudus veelgi kasvab. Praegu võib Riias saada laenu küllaldaselt määral 24—36 prots. See tuleb Inglismaalt ja Ameerikast terve rea vahelttalitajate kaudu. Läti pangast võib sama raha saada 6—7 prots., nii siis läheb 18—30 prots. rahvusvaheliste spekulantide taskutesse.

Rääkides laenu protsentidest tuleb meil pi- dada silmas neid majanduslikke alasid, mis meie heakäigu aluseks, nimelt põllumajandust, tööstust ja laevandust. On teada, et meie põllutööstus ja tööstus elavad üle teravat kriisi. Kui üks ni- teine peab endale otsima turgu ka väljaspool. Seal on aga produtsseerimine seatud üles mood- satel alustel ja raha „odav“, kuna meil esimene tingimus halb ja raha „kallis“. Arusaadavalt ei ole meie produtsendid sarnasel juhtumisel kon- kurentsvõimelised ja vajuvad ikka sügavamalt võlgadesse. Üksi juba sel põhjusel peaks diskon- to-protsenti alandama ja kõigepealt peaks seda kõrgema Läti pank ja kaotama ära igasugused „kõrvalised maksud“. Teiseks sammuks oleks erapankade asetamine paremisse tingimustesse ja protsendinormide vähendamine neile, kes Läti

pangast saavad laenu. Peale selle peab laenu- andmisel erapankadele võtma arvesse nende so- liidsust ja peaaugjalikult loetama neid, kes tõesti eluvõimelised ja võivad aidata kaasa protsendi- normi mahasurumisel. Väliskapitali muretse- mise peab Läti pank võtma enda peale, et suured vahetalitajate protsendid ei voolaks rahvusvaha- liste spekulantide taskutesse. Kolmandaks sam- muks oleks kõrgema protsendinormi kindlaksmää- ramine, et oleks võimalik võidelda liiakasuvõtjate vastu. Meil on küll maksev endine Vene seadus, mis ei luba võtta 12 prots. kasu, kuid üks Rahva Nõukogu poolt väljaantud seadustest ütleb, et veneaeg-eid seadusi tuleb täita ainult nii kaugelt, kui võrra need meie oludele vastavad.

Sama küsimuse arutamiseks pidas hiljuti majandusnõukogu peale suvist puhkeajaga minis- ter-presidenti A. Alberingi juhatusel oma esimese koosoleku. Oma vaadet diskonto-protsendi küsi- muse kohta avaldasid pankade esitajad, kuna majanduslikkude organisatsioonide esitajad seda alles järgmisel e-maspäeval teevad. Pankade esi- tajad on diskonto-protsendi alandamise vastu, tä- hendades, et kõik soliidimad ärid Läti pangast saavad krediiti, erapankadele aga jäävad enam- vähem kahtlased firmad, kus riskseerimine suu- rem. Pankade tagavarad ei luba võtta vähemat protsenti, sest muidu on nende olemasolu kõigu- tatud. Teiselt poolt aga tähendati, et see ei ole normaalne arvestada rohkema kui 5—6%, meie pangad aga, töötades Läti panga rahaga, teeni- vad kergelt 7 protsenti. Märgitakse, et diskonto- protsenti võiks alandada, kui pankade arvu vä- hendatakse, seepärast ei anna rahaministeerium uutele pankadele enam kontsessioone. Tehti ettepanek määrata diskonto-protsenti pankadele selle järele, kui mitu protsenti panga varandu- sest Läti pangast saadud raha teeb välja. Kes sealt rohkem raha saab, peab võtma madalamat protsenti, kes vähem — võib võtta kõrgemat pro- senti. Diskonto-protsendi küsimus on praegusel silmapilgul Läti majanduselus päevakorral.

Kaubapakkumisi välismailt.

Firma Attilio Fassina Bologna, Via Galliera 91 — Boite Postale 64, pakub igasugu veine ja ekstrakte.

Firma Giovanni de Juschtin (esi- taja) Berlin, W. 50, Passauerstr. 18, pakub Itaalias valmistatud vabriku sisseseadeid, tööriistu, masinate osi, kuullagreid, masinariihu, metallisaage jne.

Otsitakse esitajaid.

Bureau voor Buitenlandsche Bedrijfsberichten Haag, Holland, Oute Molstraat 12/f, otsib esitajaid mitmetele välismaa vabrikutele.

Kuhu võime oma kaupa pakkuda.

Firma Cyrille Decupper, 18, Rue de Soubise, Dunkerque, soovib Ee-list karvanahu välja vedada.

Asjast huvitatud Eesti ärimchi palutakse nimetatud firmadega otseteed, ilma Kaubanduskoja vahetalitusest, kirjavahetusse astuda.

Uusi Briti sisseveomäärusi baconi ja singi kohta.

Suu- ja sõratõve puhul Inglismaal on Briti põllutööstusministri poolt pandud maksma uued määrused, mis puudutavad baconi ja singi sissevedu ja jõusse astuvad 1. oktoobrist s. a.

Uus määrus nõuab, et iga baconi ja singi külg või tükk, mis Euroopa mandrilt 1. oktoobril s. a. või peale seda Inglismaale sisse tuuakse, peab olema varustatud tunnistusega, mis on alla kirjutatud ühe vastava ametniku poolt riigis, kus bacon või sink valmistatud, ja mis tõendab: 1) et bacon ja sink on pritsitud (pumbatud?) soolveega rõhu all 80 lbs: per ruuttoll või rohkem ja selle järele leotatud soolvees sees, või kuivalt soolatud mitte vähem kui 4 päeva kestes; ehk 2) et bacon ja sink on soolas olnud (märjalt või kuivalt) mitte vähem kui 10 päeva jooksul.

Tunnistus peab kandma tehase nime, kus bacon valmistatud ja kuhu ning riigi nimetust, kus tehas asub. Samasugune tunnistus peab olema ka iga baconit või sinki sisaldava pakkimisvahendi väljaspool, et seeläbi tolliametnikud kergesti võiksid näha, et bacon ja sink on sisse toodud vastavalt määruste nõudmistele.

Bibliograafia.

Инж. М. Т. Зароченцев. —
Производство бэкона.

Kuigi baconivalmistamise ja -väljaveo alal on meil viimasel ajal saavutatud teatud positiivseid tagajärgi, siiski asub see õieti alles arenemise algjärgul. Kui maailmaturul lihasaaduste nõudmises ja pakkumises ei sünni tõsiseid muutusi, siis võib täiesti põhjendatult loota selle väliskaubanduse haru tunduvalt kasvamist. Ühenduses seega pakub hra Zarotschentsevi venekeelne teos suurt huvi, sest autoril on õigeks anda täielikku pilti kui baconi valmistamise tehnikast, nii selle tasuvuse alustestki, ja ta täitis selle ülesande

„KAUBANDUS- TÖÖSTUSKOJA TEATAJA“

poolaasta - tellijaid
palutakse
tellimise uuenda-
misega rutata,
et ajakirja saatmi-
ses vahet ei tuleks.

TALITUS.

vähemalt täiesti rahuldavalt, seda enam, et ta a.-s. „Külmetuse“ kauaaegse direktorina omab peale teoreetiliste teadmiste suured praktilised kogemusedki baconi- ja üldse lihasaaduste valmistamise alal. — Kõigepealt iseloomustab autor baconit kui maailma-turukaupa ja tutvustab lugejat nõuetega, mis seatakse üles seakasvatusele kohasemate tapaloomade kasvatamiseks. Edasi antakse ükikasjaline kirjeldus baconivalmistamisest. Täpsed näpunäited, joonistuste ja piltide rohkus annavad sellele raamatuosale praktilise käsiraamatu iseloomu, kus baconivalmistajad võivad tarbekorral ammutada väga kasulikke teadmisi, tihti otse retseptilise iseloomuga. Lõpuks seletatakse produktsiooni organiseerimise kohta põhitingimusi; millest kinnipidamisest oleneb asja otsarbekohane korraldus; on toodud ettevõtete ehituskavade eeskujudki, eeskujulised äratasuvuse arvestamised ühes vastavate seletustega j. n. e. Üldse esitatakse lugejale rikkalik materjal kui tegelikus elus kasutamiseks nii kriitilise mõtte kasvatamisekski samal alal. Seepärast võib käesolevat raamatut soovitada kõigile, kes töötavad lihasaaduste valmistamise ja ümbertöötamise alal. — Muu seas tõusis esile juba möödunud aastal uute tapamajade ehitamise küsimus Tartu ja Kuresaarde, ja on väga võimalik, et nende ehitamise mõte leiab

peatset teostamist. Asja huvid on ülitarvlik, et uute tapamajade astatamist huvitatud ringkonnad tutvuneksid hra Zarotschentsevi teoses leiduvate andmetega, enne kui asuda kavatsuste teostamisele. Seega hoitaks ära mitte ükski palju vigu, vaid saavutatakse ka niisugused teadmised, mis võiksid olla reaalseks aluseks eriteadlaste mitmesuguste ettepanekute kriitiliseks käsitamiseks.

—ng.

Turgude ülevaade.

Söeturul on sei ukord endine. Saksamaal on kaevanduste päevaproduktsioon jälle tõusnud 381.461 tonni peale 365.582 tonni vastu augustikuus, mis on mõnetuhande tonni võrra suurem keskmisest päevaproduktsioonist 1913. aastal.

Prantsusmaal on söeturul pinevus erakorraliselt suur. Juuli produktsioon on tõusnud 4.430 miljoni tonni peale 3,94 miljoni tonni vastu juunis.

Inglismaa lootused peatse söestreiigi lahenemise peale on mõjunud selleks, et o-tud välismailt pisut tagasi on läinud. 87 prots. Wales'i importeeritud sütest on sisse veetud Ameer. Ühend. riikidest.

Rauaturg Saksamaal ilmutab elavust ja hinnad kalduvad tõu poole. Prantsuse rauavabrikud on tellimistega Inglismaa ja Belgia arvel üle külvatud. Ka Inglismaal asuvad rauavabrikud siin-seal jälle tegevusse. Toore raua turg oli siin elavam ja Cleveland nr. III noteeriti 90 S. tonnist.

Eriti soodus on rauaturg Põhja-Ameerika Üh. riikides, iseäranis palju nõudmist on terase ja pleki peale.

Teravilja hinnad püsivad kindlad ja Saksamaal oli märgata isegi kerget tõusutendentsi. Augusti lõpul noteeriti Chicagos — nisu 136,75.—Kaanada mõjul on Põhja-Ameerika teraviljaturul kindel tendents lõõnud pisut kõikumata.

Toiduaineteturg.

Londoni turul on vähinnad septembri algul näidanud väikest langust. Nõudmine on üldiselt vaikne ja peamiselt sihitud värskemate sortide peale, mille tagajärjel külmutusmajades seisuv või turule ei pääse. Saksamaa on võiestus välismailt muutunud tagasihoidlikumaks, mis ka Englise turu peale ei jätnud mõju avaldamata.

Baconi peale, eriti Rootsi ja Daani baconi peale, on nõudmine nõrk. Halvemate sortide peale on aga nõudmine kasvanud.

Üldiselt pole baconituru seisukorras nime-tamistväärilisi muudatusi olnud. Turukonjunktuuri kohta tulevikus on raske midagi kindlat öelda, kuna see tähtsal määral oleneb söestreiigi lahendamise küsimusest.

Munadeturul on samuti nõudmine tunduval vähenenud, kuna pakkumine on märksa kasvanud. Ka siin on söestreibi hindade kõikumise põhjuseks.

Karjasaaduste hinnad Londonis

3. IX. 1926.

Või:

Daani	174 kuni	— sh. per cwt.
Eesti	156 " 160 "	" " "
Uus Meremaa	160 " 168 "	" " "
Läti	puudub turul.	
Siberi	132 " 140 "	" " "

Käesoleval nädalal on kõikide võisortide hinnad umbes 2—4 sh. võrra langenud. Arvesse võttes segast tööstuslikku seisukorda ei olevat edasikestev hinnalangemine mitte ootamata tulnud. Ka edaspidine seisukord on selgusetu, kuid praegused hinnad on palju madalamad mõõdunud aasta sama aja omadest. Nõudmine on väike, kuid loodetakse seisukorra paranemise peale septembrikuu jooksul, ehk küll suuri muudatusi hindades ei saavat oodata. Kopenhageni noteerimine oli 292 krooni, 296 krooni vastu eelmisel nädalal. Daani võituru seisukord on nõrk, mis tingitud Saksamaa väga väiksest nõudmisest, kus hinnad alanemise tendentsi näitavad. Eesti võid jõudis Londoni a/l „Baltrader'iga“ 2000 tünni ümber.

Bacon:

Daani	110 kuni 118 sh. per cwt.
Rootsi	96 " 108 " " "
Eesti	102 " 106 " " "

Hinnad on käesoleval nädalal langenud: Daani 6 sh., Rootsi 4 sh., Eesti 4 sh. Hinna langemine ei ole nõudmist suurendanud. Lähema aja välja-vaade on selgusetu, ja ostudes ei minda tegeliku tarviduse piiridest kaugemale. Turu seisukord on üldiselt elavuseta. Saadetused Daanist olid keskmised, kuid praeguse hinnaseisu juures on nõudmine piiratud. Eesti baconit jõudis käesoleval nädalal Londoni a/l „Baltrader'iga“ 181 palli.

Munad:

Daani	14 kuni 16,6 sh. per. 120 tk.
Eesti	13 " 16 " " " "
Leedu	10 " 13,6 " " " "

Hinnad on langenud peaaegu kõikide sortide pealt. Nõudmine on väga väike, ilma väljavaateta peatse seisukorra paranemise peale. Hinnad on eelmise aasta sama aja omadest madalamad. Ladudes on mandiilt toodud mune, mis müümist ootavad.

Laevade liikumine Tallinna sadamas.

25. augustist — 10. septembrini.

Sisse klaaritud üldse 48 laeva; nendest:

Eesti lipu all	15	aurikut.
Saksa " " "	14	ja mootorlaeva.
Soome " " "	15	" " "
Rootsi " " "	2	" " "
Inglise " " "	1	" " "
Daani " " "	1	" " "

Laevad tõid peajasjalikult segakaupa ja reisijaid, kuna 2 tuli puuviljaga, 1 tsemendiga. Sama aja jooksul klaariti sadamast välja 57 mitmesugust laeva enamalt jaolt segakauba ja reisijatega. 2 laeva viisid Rootsi loomi, 1 puuvilja, 1 kartuleid Helsingi.

Tähtis mele tööstusettevõtetele.

Töö-hoolekandeministerium vajab Nõmme rinnalaste- ja emadekodu tarbeks

mehaanilist pesukoja sisseseadet. Sisse-sead peab koosnema: a) iseseisvast küttekoldega vasest sisemise roteeriva trumliga pesumasinas; b) pesuväänamise masinas (Zentrifuge); c) pesu kiirkuivatamise aparaadist (Kulissen-Trocken Apparate); d) mehaanilisest kastrulist (Kastenmaugel); e) elektri-, bensiini-, petrooleumi-või piiritusekuumendusega pesutriikimise masinast (Universal-Plättmaschine), mis võimaldaks pesu päevast läbitöötamist 200 kgr. (12,5 pd.).

Kodumaatööstusettevõtted, kes nimetatud sisseseade valmistamist tahavad võtta enda peale, võivad lähemate järelepärimistega ja pakkumistega pöörduda kas otsekohe töö-hoolekandeministeriumi või jälle kaubandus-tööstusministeriumi tööstuse osakonna poole.

1927/28. a. riigi eelarve aasta jooksul kavatseb kohtuministeriumi vangimajade peavalitsus tellida keeduköögi sisseseadeks: a) madalrõhu-aurukatelt, kombineeritud korvavall küttepinnaga D-1700 m/m., d-900 m/m., b) kahekordse seinaga keedukatelt à 700 liitr. mahuga ja c) kartulikeedu jaoks katelt mahuga 500 liitr.

Kodumaa tööstusettevõtted, kes ülalnimetatud katelde valmistamist soovivad võtta oma peale, võivad lähemaid teateid saada kohtuministeriumilt või kaubandus-tööstusministeriumi tööstuseosakonnalt. Ar.

Toiduainete-turg.

1926. a.

London.

10. IX.

Nisu, kaal — 496	Inglise naela	
Northern Manitoba . . .	£	54/9
Hard Winter		50/9
Rosario Santa	"	
Jahu, kaal — 280	Ingl. naela.	
Manitoba	"	41/3
Austraalia	"	41/6
Kansas	"	41/9
Odrad		
Kanada Nr. 3, kaal — 370	Ingl. naela	" 28/7 1/2
Kalifornia, kaal — 424	Ingl. naela	" 37/—
Kaerad, kaal — 320	Inglise naela	
La Plata	"	20/4 1/2
Kanada Nr. 2	"	26/—
4. IX. Linad, cif		
Riga Z. K.	"	63/0— —
Pärnu H. D.	"	— — —
Slanetz U/A Medium . . .	"	72/0— 70/0

Bacon, kaal — 112	Inglise naela	Sh
Iiri	"	120/— — 132/—
Daani	"	110/— — 118/—
Kanada	"	106/— — 112/—
Ameerika	"	— —
Munad, kaal — 120	Ingl. naela	
Inglise	"	15/6 — 17/6
Iiri	"	14/9 — 16/6
Või, kaal — 112	Inglise naela	
Hollandi	"	150/— — 158/—
Daani	"	174/—
Uus-Meremaa	"	136/— — 164/—
Austraalia	"	132/— — 166/—
Argentiina	"	140/— — 158/—
9. IX. Eesti või	"	154/— — 158/—
Läti	"	— — —

Hamburg.

10. IX. Nisu		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	258 — 268
Manitoba, cif. 100 kgr. eest termin	Fl.	15.85
Hard Winter, cif 100 kgr. eest	"	14.60
Ameerika jahu, cif 100 kgr. eest	\$	—

Rukis		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	204 — 214
Western II, cif 100 kgr. eest	Fl.	—

Kaerad		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	174 — 184

7. IX. Odrad, talve,		
Sisemaa, tonni eest . . .	"	172 — 178

7. IX. Odrad, suve,		
Sisemaa, tonni eest . . .	"	200 — 235

10. IX. Suhkur		
C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. . eest loco	£	14/7½
Saksa „Eksport“, 50 kgr. eest termin	"	14/6
Jaava	"	14/4½
American Fine Granulated, 50 kgr. eest		—

Riis		
Burmah II, 50 kgr. eest . .	£	16/6

Rasv		
Purelard American, 100 kgr. eest	\$	375/8
Steamlard 100 kgr.	"	36

9. IX. Või, Berliini en gros hinnad, tsentneri eest sisemaa I sort	Mrk.	192 — 198. —
" " " II " "	"	161 — 163. —
" " " III " "	"	150 — 155. —
Eesti või	"	166 — 168. —

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	30. VIII	31. VIII	1. IX	2. IX	3. IX	4. IX	6. IX	7. IX	8. IX	9. IX	10. IX.
Frank . . .	168.37	164.37	162.93	161.75	164.81	164. —	164.68	164.43	164.56	169.12	169.50
Dollar . . .	4.85¼	4.85¼	4.85¼	4.8553	4.8562	4.8568	4.8578	4.85½	4.8543	4.8546	4.85½
Rootsi kroon	18.14	18.14	18.14½	18.145/8	18.143/4	18.14¼	18.153/4	18.16	18.16	18.153/4	18.15½
Daani kroon	18.27½	18.28	18.28	18.27¼	18.27½	18.28½	18.28½	18.28½	18.29	18.28	18.28
Norra kroon	22.15	22.15	22.15	22.14½	22.14½	22.13½	22.14½	22.14	22.14	22.145/8	22.15
Saksa mark .	20.38	20.38¼	20.38	20.38	20.385/8	20.38¼	20.39¼	20.40	20.393/4	20.38	20.38½
Soome mark	192.68	192.75	192.68	192.68	192.68	192.68	192.68	192.68	192.68	192.75	192.87
Floriin. . .	12.11½	12.113/4	12.11¼	12.1137	12.1112	12.11½	12.11	12.1037	12.1087	12.1100	12.1106
Liir. . . .	150.12	148.87	154.12	132.12	131.75	130.37	130.00	130.81	134.06	135.50	135.62
Helveetsia fr.	25.13	25.14¼	25.13	25.14	25.14	25.12	25.12	25.11	25.11	25.12	25.13
Tshehosl. kr.	163.75	163.75	163.75	163.87	163.75	163.87	163.87	163.87	163.75	163.75	163.87
Belgia frank	175.75	174.12	173.87	173.81	175.12	175.06	175.43	175.50	175.56	177¼	177.62
Austria kr. .	34.40	34.44	34.44	34.37	34.40	34.41	34.41	34.41	34.39	34.44	34.40
Poola slot .	45.00	45.00	45.00	44.50	45.00	45.00	44.00	45.00	44.50	44.50	44.50
Pengo . . .	347.750	347.750	347.750	347.750	347.750	347.700	347.750	347.750	347.750	347.750	—
Latt	25.18	25.18	25.19	25.19	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.20	25.18
Litt	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25	49.25
Tshervonets.	942.00	942.00	942.00	942.00	942.00	942.50	942.50	942.50	942.50	942.50	942.50
Kuld p/unts .	84/11½	84/10½	84/11½	84/11½	84/11½	84/11½	84/11½	84/10½	84/11½	84/11½	84/11½
Hõbe p/unts .	2/413/16	2/45/8	2/411/16	2/411/16	2/49/16	2/43/8	2/43/8	2/45/16	2/45/16	2/43/8	2/4¼
Plaat. p/unts	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	428 (—480)

	B E R L I N										
	30. VIII	31. VIII	1. IX	2. IX	3. IX	4. IX	6. IX	7. IX	8. IX	9. IX	10. IX
Naelsterling .	20.379	20.382	20.381	20.392	20.391	20.394	20.395	20.387	20.382	20.387	20.389
Frank	12.11	12.29	12.53	12.65	12.34	12.43	12.38½	12.42	12.41	12.08	12.08
Dollar	4.25	4.2	4.199	4.199	4.199	4.199	4.198	4.198	4.198	4.199	4.109
Rootsi kroon	112.30	112.30	112.30	112.35	112.30	112.33	112.28	112.27	112.25	112.25	112.30
Daani kroon	111.54	111.56	111.55	111.57	111.64	111.63	111.62	111.57	111.52	111.55	111.60
Norra kroon	91.95	92.00	92.00	92.00	92.00	92.05	92.05	92.02	92.01	92.01	91.02
Soome mark	10.566	10.566	10.572	10.574	10.573	10.57	10.572	10.572	10.568	10.57	10.57
Floriin. . . .	168.35	168.25	168.37	168.11	168.35	168.40	168.40	168.38	168.36	168.38	168.37
Liir.	13.66	13.66	14.77	15.54	15.19	15.50	15.66	15.58	15.24	15.04	15.02
Helveetsia fr.	81.11	81.06	81.08	81.08	81.12	81.15	81.16	81.16	81.16½	81.09	81.12½
Tshehosl. kr.	12.439	12.44	12.44	12.438	12.44	12.438	12.438	12.436	12.37	12.437	12.44
Belgia frank	11.62	11.70	11.87	11.80	11.60	11.67	11.64	11.63½	11.61½	11.53	11.47

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu, pehme, kõrgem s., Ameerika ja inglise	pd.	860—915	Tangud soja	pd.	330
" söre, kõrgem sort	"	"	Jahu, päevalille	"	260
" Ameerika ja inglise	"	900—915	Segajõutoit I s.	"	270—280
"J. Puhk ja Pojad" rukkiyahu .	"	290—300	" II s.	"	230—240
" " " " " " " " " " " "	"	420—460	Nisukliid	"	185—195
"J. Puhk ja Pojad" suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvil- lase kotiga:	"	"	Puuvillane riie, Bjas	arss.	41,50—51,50
Püülijahu:	"	"	" Mitkal	"	31,50—38,50
Rukkipüüli patent (à 50 kg.) puud mk.	"	560	Lina, Liivi R	pd.	—
harilik (à 4 pd.) " "	"	465	" Petseri	"	—
"Eesti parem" saiajahu à 50 kg.	"	905	" Võru	"	—
"Kalev" " " " " " "	"	865	" Tartu	"	—
"Taara" " " " " " "	"	835	" masinapuhastus T. F.	"	—
"Kungla" " " " " " "	"	815	Linaseemned, õli 87 1/2% basis	"	—
"Sampo" " " " " " "	"	730	" külvil 98% basis	"	—
Manna	"	950	Takud, Codilla, I	"	1000
Jahu: nisu, pehme — söre	"	720—910	" " II	"	750
A/S. Rotermanni tehaste jahud:	"	"	" " III	"	400
nisu, pehme — söre	"	685—935	Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2k.pest.	"	60—62
Rukkiyahud	"	290—330	" " Newcastle	"	56—58
" püüli	"	420—440	" sepa	"	—
Nisu, Eesti	"	470	Koks, valu	"	63—65
Rukis, Eesti	"	260—265	" gaasi	"	70
Rukis, Poola	"	270—275	Põlevkivi, I sort a	"	10
Kaerad, toidu, Eesti	"	250—255	" " b	"	9
Kaerad, toidu, välismaa	"	265—270	" II " "	"	7,50
Odrad, õlle,	"	280—285	" III " "	"	5
Odrad, toidu	"	265—270	" Fenolaat	"	200
Riis, Burma II	"	675—680	" Gudroon	"	250
Kartulitärklis	"	650	" pigi	"	190
Plim, pudelites	ltr.	16	Raud, sordi	"	230—240
lahtine	tp.	16	" vits	"	340—480
Või, meierei, eksport, I sort	pd.	3880—4000	" plekk	"	370—510
Margariin, välismaa	"	1960—2240	Raudtalad	"	260—270
Kaseiin, Eesti	"	1250—1350	" plekk, tsingitud	"	670—710
Juust "Schweitsi", kodumaa	"	2600—2800	Teras, vedru	"	450—520
Munad, eksport I s (kast 1440 tk.)	"	10.080	" tööriistade	"	1200—1400
" " II s. (" 1440 tk.)	"	8640	Malm	"	170—180
Kakao, Hollandi	"	2000—2400	Inglitina	"	9500—10.000
" " " " " " " " " " " "	"	1800	Seatina	"	1350—1400
" " " " " " " " " " " "	"	1400—1600	Vaskplekk, punane	"	3500—3600
Kohv, Rio, Santos	"	5400—5600	" " " " " " " " " " " "	"	3200—3400
" " " " " " " " " " " "	"	6000—7600	Tsünk-plekk	"	1800
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tsel- lon	"	9000—9800	Masinaõli, Vene, Nobel nr. II.	"	480—530
" " " " " " " " " " " "	"	8000—9000	" Poola	"	480—560
" " " " " " " " " " " "	"	4800—5600	" Ameerika	"	570—640
Suhkur, peenike, valge, Saksam. " Tshehoslovakkia	"	670—675	" mootor	"	700—760
" " " " " " " " " " " "	"	685—690	" auto	"	950—1200
Suhkur, peenike, valge, Poola	"	670—675	Linaseemneõli	"	1430—1470
Siirup, kartuli, 420/o	"	650	Värnits	"	1460—1500
Glükoos	"	650	Tsilindriõli, Vene	"	625—950
Sool, lahtine, Vene	"	52—54	" Poola	"	490—650
" " " " " " " " " " " "	"	56	" Ameerika haril. aur. 280°	"	570—590
" " " " " " " " " " " "	"	"	" " " " " " " " " " " "	"	935—975
Heeringad Yarmouth, Matties	tünn	4000—4300	Põlevkiviõli	"	180—210
" " " " " " " " " " " "	"	4300—4500	Nafta, Vene	"	210—220
" " " " " " " " " " " "	"	4700—4800	" Poola	"	190—210
" " " " " " " " " " " "	"	4900—5100	" Ameerika	"	190—210
" " " " " " " " " " " "	"	2500	Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	"	225—245
" " " " " " " " " " " "	"	2000—2900	" " " " " " " " " " " "	"	245—250
Liha, sea, I sort	pd.	1880—1920	" " " " " " " " " " " "	"	245—260
" " " " " " " " " " " "	"	720—1120	Bensiin, Vene	"	525—560
Pekk, eksport, I sort	"	—	" Poola	"	515—600
Õlikoogid, linaseemne	"	280—290	" Ameerika	"	560—600
" " " " " " " " " " " "	"	250	Pesusooda, välismaa	"	195
" " " " " " " " " " " "	"	"	" " " " " " " " " " " "	"	175—180
" " " " " " " " " " " "	"	"	Seebikivi 72—740/o,	"	—
" " " " " " " " " " " "	"	"	Parkimiseekstrakt	"	—

Tallinna börsi kursisedel.

Värv, nigrosiin, vees sulav, välism. pd.	9200
" tsinkvalge, välism.	1500—1650
" tinavalge, "	1590—1620
" ooker, "	360—470
Väetisained, salpeeter, Norra	tünn 1980
" " Tshiili	pd. 415—420
" superfosfaat 18—20%	kott 625—650
" thomasjahu 15—16%	" 600
" kaalisool 30%,	" 740—765
" " 40%	" 940—965
" kainiit 13%,	pd. 49
Väävelhapuammoniaak	kott 2065
Lubjalämmastik	" 1850
Vosvoriit, Eesti 6%	" —
Eesti rikast vosvoriit 28—30%	" 500
Paber, rotatsioon	pd. 440
Tsement, Portland, Port-Kunda	tünn 875—925
putt 10 pd. 10 nl.	" 875—925
Tsement, Aseri	" 875—925
Kriit, toores	pd. —
" pestud	" 120
Asfalt	" 120
Kivitorv	" 300—320
Puutorv	" 350—400
Lubi	" 48—50
Kips, tükkides	" 25
" jahvatatud	" 40
" krohvimise	" 50—75
Telliskivid, I sort	tuhad 6000
" A.-s. „Selikaat“	" 4000—4500
Tuletikud, orig. kast (5000 toosi)	" 4300—4900
Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresnahast valmist, pd. I s.	pd. 5400—5600
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort	" 6000—6400
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort	" 5400—5600
Tooresnahk, väikesed ja suured	" —
Silikaat D/B/B	" —
Puumaterjalid, saetud	" —
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tall.	" —
" IV s	" —
" propsid; 7×7	" —
" liiprid	" —
Põletispuud, seg. 20 kaski, k.-s.	" —

Prahid:

Lina	
Tallinn — Stettiin	tonn sh. 18/
" — Gent	" " 21/
" — Dundee	" " 35/
" — Belfast	" " —
Takud +	
Puumaterjalid D/B/B	Standard
Tallinn — London	" sh. 50/
" — E. C. C. P. (Inglise ida- ja läänerand)	" " 48—55/
" — Antwerpen	" " 42/
" — Southampton	" " 55/
" — Manchester	" " 55—60/
" — Amsterdam	" " —
" — Dundee	" " —
25 talve juuremaks.	
Segakaup	
Tallinn — Stettiin	tonn sh. 12—25/
" — London	" " —
" — Stokholm	" Rkr. 12—25

Või	
Tallinn — Stettiin	tünn —
Kartulid	
Tallinn — Stokholm	tonn Rkr. —

		27. IX	30. IX.	1. IX.	3. IX.	6. IX.	8. IX.	10. IX
1 dollar	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	372	372	372	372	372	372	372
1 naelsterling	M.	375	375	375	375	375	375	375
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Saksa riigimark	O.	1805	1805	1805	1806	1807	1806	1806
	M.	1820	1820	1820	1821	1822	1821	1821
100 Soome marka	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	937	937	937	937	937	937	937
100 Rootsi krooni	M.	947	947	947	947	947	947	947
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Daani krooni	O.	9975	9975	9975	9975	9975	9975	9975
	M.	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075
100 Prantsuse franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1035	1045	1100	1085	1075	1070	1040
100 Hollandi guldenit	M.	1110	1120	1175	1160	1150	1145	1115
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 latti	O.	14.900	14.900	14.900	14.900	14.900	14.900	14.900
	M.	15.100	15.100	15.100	15.100	15.100	15.100	15.100
100 Tshhehoslovakkia krooni	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7150	7150	7150	7150	7150	7150	7150
100 Helveetsia franki	M.	7250	7250	7250	7250	7250	7250	7250
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Norra krooni	O.	1105	1105	1105	1105	1105	1105	1105
	M.	1130	1130	1130	1130	1130	1130	1130
100 Belgia franki	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	7190	7190	7190	7190	7190	7190	7190
100 Itaalia liiri	M.	7290	7290	7290	7290	7290	7290	7290
	T.	—	—	—	—	—	—	—
100 Ungari krooni	O.	8200	8200	8200	8200	8200	8200	8200
	M.	8300	8300	8300	8300	8300	8300	8300
1 Austria shilling	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	995	1000	1025	1015	1015	1005	995
1 tsheronets (tshekk)	M.	1070	1075	1100	1090	1090	1080	1075
	T.	—	—	—	—	—	—	—
1 Poola slot	O.	1190	1190	1295	1335	1365	1335	1305
	M.	1265	1265	1370	1410	1440	1410	1380
1 Eesti kroon	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15
1 Austria shilling	M.	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40
	T.	—	—	—	—	—	—	—
1 tsheronets (tshekk)	O.	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50
	M.	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00
1 Poola slot	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	1895	1895	1895	1895	1895	1895	1895
1 Eesti kroon	M.	1925	1925	1925	1925	1925	1925	1925
	T.	—	—	—	—	—	—	—
1 Poola slot	O.	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00
	M.	42,00	42,00	42,00	42,00	42,00	42,00	42,00
1 Eesti kroon	T.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	100	100	100	100	100	100	100
1 Eesti kroon	M.	—	—	—	—	—	—	—
	O.	—	—	—	—	—	—	—